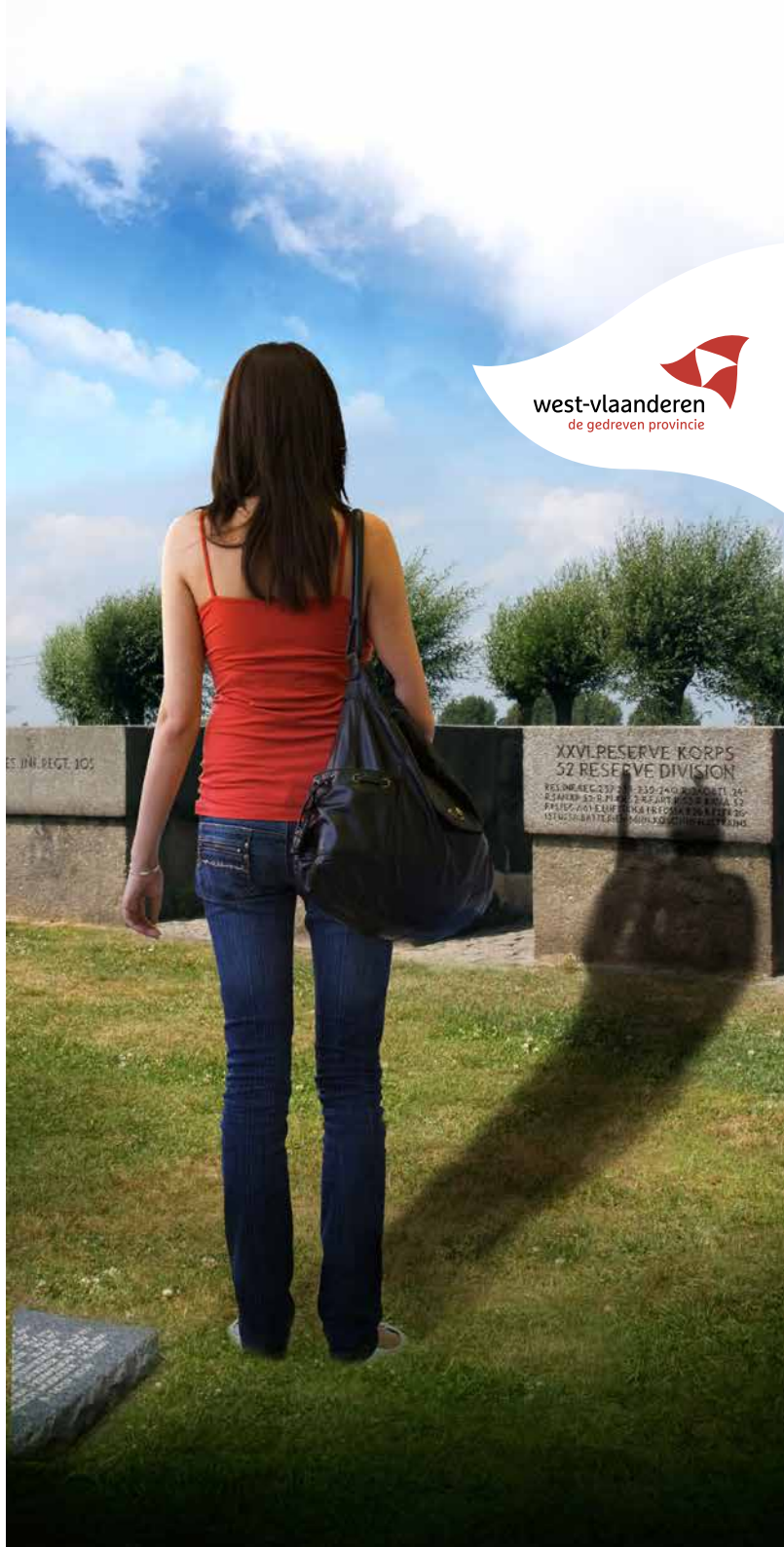

ONTDEK MET JE KLAS WO I

IN DE PROVINCIE WEST-VLAANDEREN

west-vlaanderen
de gedreven provincie

VOORWOORD

De komende 4 jaar staat in West-Vlaanderen de grote herdenking WO I centraal. Heel wat scholen willen daarom werken rond de Grote Oorlog en zijn hiervoor op zoek naar inspiratie. Met deze brochure wil de Provincie West-Vlaanderen leerkrachten van het basisonderwijs en secundair onderwijs helpen om een uitstap te organiseren.

In de brochure vind je tientallen ideeën om met leerlingen op stap te gaan. Je vindt er de bekendste herdenkingsplaatsen van WO I rond het voormalige front in de Westhoek, maar je kan ook op veel andere plaatsen in West-Vlaanderen het andere verhaal van het bezette België leren kennen. Met andere woorden, naast de grote steden kan je ook op belevingstocht trekken door kleinere gemeenten.

Wat vind je nog terug in deze brochure? Tips om een herdenkingsplaats te bezoeken, lesmateriaal als voorbereiding op een uitstap, interessante websites, wat doen de erfgoedcellen rond WO I, alternatief vervoer, hoe een meerdaagse uitstap organiseren en tenslotte verwijzen we graag naar het cultureel programma van GoneWest, waaronder het unieke beeldjesproject 'ComingWorldRememberMe'.

We hopen van harte dat deze brochure je inspireert om, niet enkel dit jaar maar ook de komende jaren, met je klas of school op uitstap te gaan. Deze brochure biedt voldoende activiteiten om een boeiende belevingstocht te maken van je WO I-uitstap.

De Gedeputeerde voor Cultuur,
Myriam Vanlerberghe

PRAKTISCHE INFO

Per locatie krijg je een overzicht van het educatieve aanbod. Daarbij vermelden we het prijskaartje, de categorie (museum, bezoekerscentrum, militaire begraafplaats, monument, fietstocht, wandeling, bustocht), een korte beschrijving, het adres en de contactgegevens. Door middel van de symbolen kan je in één oogopslag zien of deze activiteit past binnen je WO I-uitstap.

LOCATIES

1 Alveringem	13 Mesen
2 Brugge	14 Middelkerke
3 De Panne	15 Nieuwpoort
4 Diksmuide	16 Oostende
5 Heuvelland	17 Poperinge
6 Hooglede	18 Roeselare
7 Houthulst	19 Reningelst
8 Ieper	20 Veurne
9 Koekelare	21 Vleteren
10 Komen – Waasten – Ploegsteert	22 Wervik
11 Kortrijk	23 Zonnebeke
12 Langemark-Poelkapelle	

INHOUD

- 7** Inleiding
- 8** Tips om een herinneringsplaats te bezoeken
- 10** Inspiratie en lesmateriaal over WO I
- 12** Gonewest
- 16** Erfgoedcellen
- 20** Maak een weekend van je uitstap
- 22** Locaties
- ???** Alternatief vervoer
- ???** Interessante WO I – websites

INLEIDING

In 2002 besliste de provincie West-Vlaanderen om alle initiatieven rond de oorlogsthematiek te verenigen in een provinciaal netwerk 'Oorlog en Vrede in de Westhoek'.

Het initiatief wordt meegedragen door de Westhoek zelf (musea, verenigingen, lokale besturen ...), maar in de aanloop van de herdenkingsperiode ontstonden tal van waardevolle, educatieve initiatieven buiten de Westhoek.

Al deze initiatieven zetten volop in op het aspect 'leren uit de oorlog'. Belangrijk daarbij is dat het verhaal van de oorlog omgebogen wordt naar een verantwoorde herinnering en een duidelijke vredesboodschap. Om dit te bereiken werd een handige inspiratiegids ontwikkeld, de toetssteen '14-'18, die een praktische leidraad is bij het opzetten van een project rond WO I. Deze gids kan u gratis bestellen via volgende link: zita.uitinwestvlaanderen.be.aspx/informatiecentrum/

Doordat het educatieve aanbod zo groot is, biedt de provincie West-Vlaanderen u een brochure aan vol met inspirerende initiatieven van de verschillende gemeentes om uw uitstap naar de Westhoek voor te bereiden.

TIPS OM EEN HERINNERINGS- PLAATS TE BEZOEKEN

Een bezoek aan een oorlogsbegraafplaats, een monument, een site of een standbeeld wordt pas waardevol met volgende tips in het achterhoofd.

- Bedenk op voorhand goed wat je wil bereiken met leerlingen door deze plek te bezoeken.
- Bezoek de plaats vooraf zelf en bekijk ze door de ogen van kinderen en jongeren.
- Zorg ervoor dat de leerlingen goed zijn voorbereid en het grote verhaal van WO I al kennen, anders heeft een bezoek weinig effect.
- Maak jongeren bewust van het uitzonderlijke karakter van een dergelijke plaats maar schep ook geen te hoge verwachtingen. Zo zijn ze niet teleurgesteld over wat ze uiteindelijk te zien krijgen.
- Focus tijdens het bezoek eerst op kennis en inzicht. Daarna zullen leerlingen spontaan reflecteren over hun ervaringen.
- Onthoud dat een herinneringsplek nooit één enkel verhaal vertelt. De manier waarop herinnerd wordt kan ook een interessante vraagstelling zijn.
- Geef je leerlingen de kans om op hun eigen ritme een plaats te verkennen en maak achteraf tijd om er met hen over te praten.
- Houd rekening met de leeftijd van de leerlingen.
- Ga op zoek naar voorwerpen, beeldmateriaal, verhalen, poëzie of muziek die je met de plaats kan verbinden.
- Bezoek herinneringsplaatsen in je omgeving. Zo maak je je leerlingen bewust van de lokale geschiedenis.
- Geef je leerlingen waar mogelijk inspraak in de uitstap en laat ze af en toe zelf gidsen.

Bron: provincie West-Vlaanderen ism Bijzonder Comité Herinneringseducatie

INSPIRATIE EN LESMATERIAAL OVER WO I

WEGWIJZERWOI.BE

De website www.wegwijzerWOI.be is een samenwerking van de provincie West-Vlaanderen met de provincie Antwerpen binnen het Europese project 'Great War'. De bezoeker kan uitgebreid zoeken op thema, tijdslijn, doelgroep of locatie tussen alle mogelijke items die rond WO I bestaan (concrete projecten, sites en monumenten, boeken, websites, liedjes, educatief materiaal ...)

10

ONTDEK MET JE KLAS WO I

BASISONDERWIJS: NOOIT MEER OORLOG

Nooit meer oorlog.be is een educatief pakket van de provincie West-Vlaanderen voor het onderwijs met als rode draad WO I. De kleuters leren Emma en Emiel kennen, waarna ze aan de slag gaan rond het thema 'conflict'. De leerlingen van het lager duiken in het dagboek van Jerome Seynhaeve. Als leerkracht krijg je niet alleen een lesdoel per onderdeel/getuigenis, maar ook concrete suggesties en een bezoektip om met je klas op stap te gaan.

Meer info? www.nooitmeeroorlog.be

SECUNDAIR ONDERWIJS: FILMPROJECT '14-HERD18' OP TABLET

Met het educatief filmproject op tablet ontwikkelde de provincie West-Vlaanderen een applicatie waarmee leerkrachten en leerlingen (2de en 3de graad secundair) een klasbezoek aan WO I- sites in de Westhoek kunnen voorbereiden. Jongeren maken een filmproject gebaseerd op de methodiek 'digital story telling'. Ze bepalen zelf vanuit welk (historisch) standpunt ze hun verhaal vertellen. De vakoverschrijdende aanpak kan een stimulans zijn om een schoolproject rond WO I te organiseren. Vanaf september 2014 wordt een koffer ontleend met 10 tablets met het filmproject erop. De applicatie zal beschikbaar zijn vanaf het najaar 2014 in de appstore.

Meer info? www.wo1.be/nl/netwerk/educatie1/secundair-onderwijs

GONEWEST: 100 JAAR GROOTE OORLOG CULTUREEL HERDACHT

'To go west', een Engelse uitdrukking, die zoveel betekent als sterven, kreeg tijdens de Eerste Wereldoorlog een bijkomende betekenis mee. Het ten westen gaan van de doden, met de ondergaande zon mee, werd aan het geallieerde front meer dan zomaar een metafoor. Britten, Fransen en Belgen bezetten dan ook het westelijke deel van dat Westelijke Front, dat van het noorden naar het zuiden West-Vlaanderen en Noord-Frankrijk doorsneed. Hun gesneuvelden en gekwetsten brachten ze daarmee letterlijk naar het westen toe.

Aan het westelijk front kon het gezegde de dood en vernieling van de oorlog dus zowel verbloemen als concreet aanwezig maken. Bovendien trok in België de oorlog met de Duitse inval van oost naar west door het gehele land, waarna hij vier jaar lang in de Westhoek ter plaatse bleef trappelen.

GoneWest is dan ook de uitgelezen naam voor de artistieke herdenking van de oorlogsjaren in de provincie West-Vlaanderen, die dit jaar van start gaat. Deze culturele herdenking verbindt talloze levensverhalen met gedegen historisch besef. GoneWest ontsluit deze kleine en grote verhalen via muziek-, dans-, theaterevenementen en literatuur en beeldende kunst.

Wil je met je klas graag deelnemen aan de talrijke evenementen, bekijk dan het culturele programma op volgende link: www.gonewest.be/nl/gonewest

COMINGWORLDREMEMBERME

Tijdens de periode 2014-2018 kunnen mensen wereldwijd workshops volgen om samen 600.000 beeldjes te maken uit klei: één beeldje voor iedere gesneuvelde op Belgische bodem. Alle beeldjes samen zullen uiteindelijk de land art installatie CWRM vormen op het niemandsland van de frontzone rond Ieper.

Wil je deel uitmaken van dit uniek project? Dan kan je zelf een beeldje maken in een atelier in Ieper, Middelkerke of Nieuwpoort (voor praktische info: zie locaties).

Een peter- of meterschap over een beeldje kost 5 euro. De helft van dit bedrag gaat naar een goed doel dat kinderen helpt die zich door huidige oorlogssituaties in fysieke en/of psychische nood bevinden. Elke peter en meter ontvangt een certificaat van deelname met hierin een dog-tag met CWRM-stempel. Aan elk beeldje komt een dog tag met daarop de naam van een peter of meter en de naam van een van de slachtoffers opgenomen in de 'Namenlijst' die het In Flanders Fields Museum samenstelt.

CW X RM

COMINGWORLDREMEMBERME

ERFGOEDCELLEN

ROESELARE, INGELMUNSTER, MOORSLEDE, STADEN, LICHTERVELDE EN IZEGEM EN DE RUIMERE LEIESTREEK (BIE-REGIO)

WOI-APP ACHTER HET FRONT VAN VEERTIEN-ACHTTTIEN. OVER LEVEN IN BEZET GEBIED

Gratis Applicatie

Met deze mobiele applicatie ontdek je wat leven en overleven tijdens de Duitse bezetting in de gemeenten van de BIE-regio en de ruimere Leiestreek inhield. De uitgestippelde routes zijn geïllustreerd met uniek fotomateriaal, historische informatie, persoonlijke getuigenissen en leuke weetjes. Burgers en soldaten nemen je mee langs ziekenhuizen, vliegvelden, kerken, scholen en begraafplaatsen. Op een aantal plaatsen kan je foto's van toen over het actuele beeld schuiven. Stap mee in het verhaal en voel de impact van de Grote Oorlog op deze regio.

De app biedt diverse wandelroutes aan in de BIE regio (Roeselare, Ingelmunster, Moorslede, Staden, Lichtervelde en Izegem), twee autocarrouetes en vier thematische autoroutes in de ruimere Leiestreek.

Website: De viertalige (N, F, E, D) app kan je vanaf 1 oktober gratis downloaden op je iOS of Androidtoestel via www.veertienachttien.be – een overkoepelende website over het leven aan de andere kant van het front – of www.toerisme-leiestreek.be.

**KINDEREN IN BEZET GEBIED:
WWW.KINDERENINBEZETGEBIED.BE**

Gratis Website

Kindereninbezetgebied.be zag het levenslicht in 2010 en is een project van erfgoedcel TERF (regio Roeselare) in samenwerking met de provincie West-Vlaanderen. Op deze educatieve website staat het dagelijkse leven tijdens de Eerste Wereldoorlog centraal. De getuigenissen van kinderen en het beeldmateriaal maken het oorlogsverleden tastbaar en de tijdslijn geeft een overzicht van de belangrijkste oorlogsgebeurtenissen voor de regio. Ben je leerkracht in het 5e of 6e leerjaar? Download de lesbrieven en breng de Eerste Wereldoorlog je klas binnen. Op de website is er ook aandacht voor de oorlogsverhalen van vandaag. Deze zijn universeel: nog altijd leven kinderen in bezette gebieden, raken ze gewond door oorlogstuig of slaan ze op de vlucht.

Locatie: BIE-regio (Roeselare, Ingelmunster, Moorslede, Staden, Lichtervelde en Izegem) en Ginter-regio (Gistel, Oudenburg, Ichtegem, Torhout, Zedelgem, Koekelare en Kortemark)

Doelgroep: Leerkrachten en kinderen 5e-6e leerjaar

Dit project is een idee van erfgoedcel TERF in samenwerking met Ginter en de erfgoedcellen Meetjesland, Land van Dendermonde, Erfgoedcel Viersprong-Land Van Rode, Erfgoedcel Pajottenland-Zennevalei .

Contact:
Projectvereniging BIE
Polenplein 15, 8800 Roeselare
T 051 26 87 49, E info@bienet.be

'WESTHOEK VERBEELDT': UNIEKE GETUIGENISSEN OVER HET LEVEN IN DE WESTHOEK

Gratis Website

'WESTHOEK verbeeldt' is een regionale erfgoedbank met bedreigd particulier beeldmateriaal en kranten over en uit de Westhoek. Op www.westhoekverbeeldt.be vind je beelden en krantenartikelen die het leven in de Westhoek illustreren. Ook het leven tijdens de Eerste Wereldoorlog komt uitgebreid aan bod. Wil je graag beelden of artikelen gebruiken voor een educatief project of als illustratie bij een les? Op eenvoudig verzoek worden de beelden in hoge resolutie aangeleverd. Krantenpagina's en- artikelen kunnen worden gedownload op de website.

Erfgoedcel C07 brengt in 2014 wekelijks nieuws over het dagelijks leven in de Zuidelijke Westhoek ca. 100 jaar geleden. Deze thematische artikels geven een indruk van het leven vóór en bij aanvang van de Grote Oorlog. Ieder nieuwsbericht wordt geïllustreerd met beeldmateriaal of een krantenartikel uit de erfgoedbank 'WESTHOEK verbeeldt'.

Kijk op www.erfgoedcelco7.be/NL/dagelijksleven1914 voor meer info. Ontdek er ook de nieuwsberichten van de voorbije weken.

'WESTHOEK verbeeldt' is een realisatie van Erfgoedcel C07 in samenwerking met projectvereniging AchtHoek en Gemeente Kortemark. De erfgoedbank werd gerealiseerd met de steun van LEADER.

Contact:
Erfgoedcel C07
Sint-Jacobsstraat 1, 8900 Ieper
T 057 23 93 12, E erfgoedcel@co7.be

Illustratie: privécollectie, 'WESTHOEK verbeeldt'

MAAK EEN WEEKEND VAN JE UITSTAP

De jeugdherbergen zijn ideaal als uitvalbasis voor een meerdaagse uitstap met een klasgroep. Jeugdherbergen zijn betaalbaar en comfortabel. Je kan bijvoorbeeld op 'herinneringsklas' in de provincie West-Vlaanderen. In één van de 4 jeugdherbergen: Brugge, Kortrijk (nieuwe jeugdherberg vanaf april 2015), Oostduinkerke of Oostende kan je dit arrangement ontdekken. Voor een driedaags programma betaal je 97.5 euro per persoon. Bekijk de 3 en 5daagse programma's op hun website: www.schoollassen.be.

Bij een 3daags arrangement heb je 2 overnachtingen in volpension en activiteiten volgens het programma.

Voorbeeldprogramma 3 dagen:

- Dag 1** Vrije invulling door de leerkrachten of activiteit te kiezen uit de standaardprogramma's (toeslag)
- Dag 2** 1e en 2e graad lager onderwijs: bezoek Talbot House in Poperinge
3e graad lager en secundair onderwijs: bezoek In Flander Fields Museum + Rondrit met gids langs Ieperboog Noord + 's avonds alle leeftijden: Last Postceremonie aan de Menenpoort
- Dag 3** Boottocht op de IJzer, vrij bezoek aan de Dodengang en geleid bezoek aan de IJzertoren

Contact:

Vlaamse Jeugherbergen vzw

Beatrijslaan 72, 2050 Antwerpen

T 03 232 72 18, F 03 231 82 26, E schoolklassen@vjh.be

www.jeugherbergen.be, www.schoolklassen.be

LOCATIES

ALVERINGEM

MOUT & BROUWHUIS DE SNOEK

€1 per leerling (met gids €50)

Bezoekerscentrum

Het mout & brouwhuis De Snoek is de enige volledig intacte brouwerij-mouterij in Vlaanderen van voor de Eerste Wereldoorlog.

In Alveringem zochten in de oorlog vele soldaten van het front troost in bier. Eén van die soldaten was Henri Desmedt die pas gehuwd met Marie Callewaert opgeroepen wordt voor de oorlog. Wanneer Marie niets meer hoort van Henri trekt ze vanuit Leuven naar Alveringem, op zoek naar Henri. Aan de hand van deze storyline is er een educatief pakket gemaakt voor de derde graad van het basisonderwijs. Het pakket bestaat uit vier voorbereidende lessen, een didactische wandeling door Alveringem (met bezoek aan het mout & brouwhuis) en een verwerkingsles.

Treedt samen met uw leerlingen in de voetsporen van Marie, op zoek in Alveringem tijdens de Eerste Wereldoorlog, hopende Henri terug in haar armen te kunnen sluiten... Download gratis van de webstek www.desnoek.be het volledige educatieve pakket. Mail naar bezoek@desnoek.be en laat weten wanneer u voor de wandeling doorheen Alveringem met het bezoek aan het museum-van-de-dorst, naar het Mout & Brouwhuis de Snoek wenst te komen.

Adres - Contact:

Mout- en Brouwhuis de Snoek

Fortem 40, 8690 Alveringem

T 0492 31 30 31, E bezoek@desnoek.be

KIDSPAD: MARIE'S GROOTE OORLOG (2.30U, 5 KM)

€4 per leerling met rugzakje en benodigdheden (€ 75 – max.25 persoon/gids)

Wandeling (eventueel met gids)

Een doe-en belevingstocht voor kinderen geïnspireerd door het jeugdboek van Johan Ballegeer. Onderweg ontdekken de kinderen het verhaal van Marie tijdens de Eerste Wereldoorlog. Zo komen leerlingen tussen 9 en 12 j heel wat te weten over de Grote Oorlog en de interessante oorlogsrelicten in Alveringem en Oeren. Door het uitvoeren van een aantal leuke opdrachten helpen ze bovendien Marie in haar zoektocht naar haar broer, die als soldaat meevecht in de oorlog.

Adres:

domein Hof van Wyckhuze

Sint-Rijkersstraat 19, 8690 Alveringem

Contact:

dienst toerisme Alveringem

Sint-Rijkersstraat 19, 8690 Alveringem

T 058 28 88 81, F 058 28 88 81, karien.becuwe@alveringem.be

BELGISCHE MILITAIRE BEGRAAFPLAATS

Gratis Militaire begraafplaats

In Oeren richtte het Belgische leger tijdens de oorlog kantonementen in voor troepen op halve rust. Eind juli 1915 werden de eerste doden er begraven. De begraafplaats van Oeren wordt ook gekenmerkt door de aanwezigheid van enkele heldenhuldezerkjes die verwijzen naar enkele opmerkelijke episodes in de geschiedenis van de Vlaamse Beweging. Omdat er zoveel Belgische militairen stierven in het veldhospitaal Clep werd in april 1915 een nieuwe begraafplaats aangelegd in Hoogstade. Er liggen nu 806 Belgische slachtoffers begraven.

Adres:

Oeren, Oerenstraat en Hoogstade, Brouwerijstraat

Contact:

dienst toerisme Alveringem

Sint-Rijkersstraat 19, 8690 Alveringem

T 058 28 88 81, F 058 28 88 81, karien.becuwe@alveringem.be

BRUGGE

14-18 OORLOG IN BEELD

BRUGGE IN OORLOG (14/10/'14 > 22/02/'15)

€12, klassen in schoolverband gratis *Tentoonstelling*

Honderd jaar na de Duitse inval herdenkt de stad Brugge de Grootte Oorlog met drie tentoonstellingen. Vanuit een historische en artistieke invalshoek wordt dit wereldconflict niet enkel in zijn Brugse context getoond maar ook in zijn internationale kader geduid.

Op de begane grond van de stadshallen brengt Sophie De Schaepdrijver in een historische tentoonstelling het verhaal van een bezette stad die tegelijkertijd uitvalsbasis was voor de oorlog op zee. Ze zoomt in op het dagelijkse leven in Brugge in oorlogstijd en verruimt de blik naar de globale dimensie van de oorlog.

Op de eerste verdieping vinden twee fotografietentoonstellingen plaats. Aan beide zijden van het front gingen fotografen op pad om het soldatenleven, de gruwel en de verwoestingen vast te leggen. Veel van die beelden bleven

bewaard. Magnumfotograaf Carl De Keyzer haalt deze stille, soms vergeten getuigen van onder het stof. Hij scant ze in, bewerkt en presenteert ze met een hedendaagse blik. Auteur David Van Reybrouck zorgt voor een tweede stem en begeleidt de foto's met stemmen uit het heden. Stemmen van dezelfde plek, maar 100 jaar later.

De Keyzer presenteert in een tweede expo ook eigen nieuw werk naast dat van negen collega's van het fotoagentschap MAGNUM. Elk van deze vermaarde fotografen brengt op zijn eigen manier en vanuit zijn specifieke achtergrond het thema Eerste Wereldoorlog en herdenking in beeld, als een wereldwijd en tijdloos fenomeen. Opgelet: sommige teksten en beelden kunnen als confronterend ervaren worden.

Voor het onderwijs werd een interactieve rondleiding ontwikkeld voor het 4-6de leerjaar basisonderwijs en voor de derde graad van het secundair onderwijs. Tijdens deze rondleiding (2u) bezoekt je klas met een ervaren begeleider de drie tentoonstellingen. Actieve opdrachten, kijken en luisteren wisselen elkaar af voor deze onderdompeling in de Eerste Wereldoorlog.

Adres:
Stadshallen
Markt 7, 8000 Brugge
T 050 44 87 43
www.brugge1418.be

Contact:
Musea Brugge
Dijver 12, 8000 Brugge
T 050 44 87 43, musea.reservatie@brugge.be

BRUGSE VERHALEN UIT DE GROOTE OORLOG

Gratis Inspiratiebundel

In het kader van de herdenking werd een inspiratiebundel voor de klas gemaakt over de Eerste Wereldoorlog in Brugge. Een algemene inleiding en uitgebreide informatie over de oorlog in Brugge worden aangevuld met specifieke Brugse verhalen en plekken. Er zijn ook tien voorbeeldlessen aan de bundel gekoppeld. Daarnaast reikt de bundel 'tips & tricks' aan, een lijst met andere educatieve projecten rond de oorlog, nuttige websites, filmpjes en muziek die naar de oorlog verwijzen, een uitgebreide bibliografie...

De bundel en lessen zijn gratis te downloaden op www.brugge1418.be

Adres - Contact:

Musea Brugge

Dijver 12, 8000 Brugge

T 050 44 87 43, musea.reservatie@brugge.be

DE PANNE

BELGISCHE MILITAIRE BEGRAAFPLAATS DE PANNE

Gratis Militaire begraafplaats

De militaire begraafplaats van De Panne is de grootste Belgische militaire begraafplaats van ons land. Ze werd tijdens de Eerste Wereldoorlog aangelegd te midden van de duinen op grond van de familie Calmeyn. Als ontwerpers van de begraafplaats, die zo'n 270 are groot is, vinden we zowel Alexandre Andringa, generaal en krijgsgouverneur van de provincie West-Vlaanderen, alsook de Brusselse architect Eugène Dhucque terug. Hulptroepen van de genie en soldaten van gevechtseenheden die in De Panne op rust waren, hielpen mee bij de aanleg van de begraafplaats, die op 1 juli 1918 werd ingewijd door de leperse deken monseigneur De Brouwer. De eerste begrafenissen hadden al plaatsgevonden op 25 maart 1918. Op de militaire begraafplaats van De Panne liggen 3.366 Belgische en 36 Franse soldaten van de Eerste Wereldoorlog en ook 342 Belgische militairen uit de Tweede Wereldoorlog begraven.

Adres:

Kerkstraat 67, 8660 De Panne

Contact:

Dienst Cultuur

Zeelaan 21, 8660 De Panne

T 058 42 97 53, E cultuur@depanne.be

28

BELGISCHE MILITAIRE BEGRAAFPLAATS ADINKERKE

Gratis Militaire begraafplaats

Op de begraafplaats liggen 1.651 Belgen, 1 Fransman (onder een Belgische officiële grafsteen, weliswaar met de Franse driekleur) en 67 Britten (waarvan 59 afkomstig van het Verenigd Koninkrijk en 8 van Brits West-Indië) begraven. 60 Britten stierven in 1917. Van mei tot november 1917 behoorde Adinkerke immers tot de Britse sector. 6 Belgen liggen onder een heldenhuldezerkje begraven. 5 van hen hebben een particuliere grafsteen. Er liggen ook 3 Belgen die niet geïdentificeerd konden worden. Vanaf eind september 1914 zou gestart zijn met de militaire begraafplaats in Adinkerke, als uitbreiding van het bestaande kerkhof. Op de begraafplaats van Adinkerke lag ooit enige tijd auteur Emile Verhaeren begraven. Later werd zijn graf (tijdelijk) overgebracht naar Wulveringem. In en rond de kerk herinneren verscheidene gedenktekens nog aan WO I.

Adres:

Heldenweg, 8660 Adinkerke

Contact:

Dienst Cultuur

Zeelaan 21, 8660 De Panne

T 058 42 97 53, E cultuur@depanne.be

34. La Panne Villa Royale — De Panne Koninklijke villa

34. La Panne Villa Royale — De Panne Koninklijke villa

WANDELING/FIETSTOCHT

'DE PANNE EN DE EERSTE WERELDOORLOG'

Gratis Wandeling / fietstocht

Op basis van de gedetailleerde brochure met plan 'De Panne en de Eerste Wereldoorlog', kun je naar keuze een wandeling of een fietstocht samenstellen langs de locaties die in de brochure aan bod komen. Bij onderwerpen aangeduid met layar is bijkomende informatie voorhanden via deze applicatie.

Adres:

diverse locaties in De Panne en Adinkerke

Contact:

Dienst Cultuur

Zeelaan 21, 8660 De Panne

T 058 42 97 53, E cultuur@depanne.be

DIKSMUIDE

VREEMDE VOGELS-FIETSRUTE (20 OF 39 KM, FOLDER IN ONTWIKKELING, BESCHIKBAAR VANAF MAART 2015)

Gratis of € 50 gids per groep, (max. 25 pers)

Bezoekerscentrum - Fietstocht

Ooit bevolkten vreemde soldaten de IJzervallei, vandaag strijken allerlei water- en trekvogels neer in de IJzerbroeken. Op basis van het fietsknooppnetwerk Westhoek kan je een themafietstocht maken van het provinciaal Bezoekerscentrum de Blankaart doorheen de indrukwekkend weidse IJzerbroeken naar Lo en terug. De geleide fietstocht van 20 km is op maat van leerlingen van het derde graad middelbaar onderwijs.

Adres - Contact:

Bezoekerscentrum De Blankaart
Iepersteenweg 56, 8600 Woumen
T 051 54 59 48, E blankaart@west-vlaanderen.be
www.west-vlaanderen.be/blankaart

MUSEUM AAN DE IJZER

€2.5 euro   **Museum**

De eerste IJzertoren wordt ingewijd in 1930 als gedenkteken voor de Vlaamse soldaten die in de frontstreek stierven. Tijdens de Tweede Wereldoorlog werd de site een decor voor collaboratie. De IJzertoren wordt in 1946 tijdens een aanslag tot ontploffing gebracht, maar in 1965 verrijst een nieuwe toren. Het vernieuwde museum aan de IJzer vertelt het verhaal van het Belgisch-Duitse front tijdens de Eerste Wereldoorlog. Er wordt een duidelijke opdracht meegegeven: 'Nooit meer oorlog!' en daarnaast wordt de Vlaamse ontvoogdingsstrijd toegelicht. Er is een lespakket voor de derde graad basisonderwijs in de vorm van een invulbrochure. Er zijn lespakketten te vinden op de website: museum.aandelJzer.be/educatief/lespakketten

Adres - Contact:

Museum aan de IJzer
IJzerdijk 49, 8600 Diksmuide
T 051 50 02 86, E info@aandelJzer.be
www.aandelJzer.be

WIJ WERKEN AAN VREDE - VRIJHEID - VERDRAAGZAAMHEID

Nous travaillons la Paix, la Liberté, la Tolérance

We focus on Peace, Freedom and Tolerance

Wir arbeiten für Frieden, Freiheit und Toleranz

DE 'DODENGANG'

Gratis *Bezoekerscentrum*

De 'Dodengang' is een netwerk van meer dan een kilometer Belgische loopgraven en bunkers. Het was een van de gevaarlijkste Belgische stellingen, op amper 50m van een Duitse bunker en werd voortdurend door Duitse sluipschutters scherp in het oog gehouden. Het bezoekerscentrum belicht aan de hand van kaarten, foto's, video's en objecten de situatie van het leven en de gevechten in de loopgraven.

Adres - Contact:

Museum aan de IJzer

IJzerdijk 49, 8600 Diksmuide

T 051 50 02 86, E info@aandelIJzer.be

www.aandelIJzer.be

'NOOIT-MEER-OORLOG' (37,5 KM)

€3 voor fietskaart

Fietstocht

Op basis van de knooppunten van het fietsnetwerk Westhoek kan je rond Diksmuide een fietstocht maken met als thema WO I. Deze tocht brengt je via centrum Diksmuide, langs de IJzertoren, de Dodengang, het Onze-Lieve-Vrouwhoekje, de IJzer en de militaire begraafplaatsen van Keiem en Vladslu.

Adres:

start Diksmuide

Contact:

Dienst Toerisme

Grote Markt 28, 8600 Diksmuide

T 051 79 30 50, E toerisme@stad.diksmuide.be

<https://shop.westtoer.be>

BELGISCHE MILITAIRE BEGRAAFPLAATS

Gratis Militaire Begraafplaats

Dit is de rustplaats van 628 gesneuvelde Belgische militairen. Tijdens de Slag aan de IJzer (oktober 1914) mislukt de herovering van het dorp Keiem. Toen sneuvelde tijdens de verwarde aftocht naar het gehucht Tervaete over de IJzer.

Adres:

Keiemdorpstraat 143A, 8600 Keiem

Contact:

Dienst Toerisme

Grote Markt 28, 8600 Diksmuide

T 051 79 30 50, E toerisme@stad.diksmuide.be

DUITSE MILITAIRE BEGRAAFPLAATS

Gratis Militaire Begraafplaats

Op deze Duitse militaire begraafplaats ligt de jonge oorlogsvrijwilliger Peter Kollwitz begraven. Hij is bijna 18, als hij in oktober 1914 sneuvelt. Diep getroffen door de dood van haar zoon, maakt Käthe Kollwitz het beeldhouwwerk 'Het treurende ouderpaar'. De begraafplaats telt 25.645 doden.

Adres:

Houtlandstraat 3, 8600 Vladslö

Contact:

Dienst Toerisme Diksmuide

Grote Markt 28, 8600 Diksmuide

T 051 79 30 50, E toerisme@stad.diksmuide.be

HEUVELLAND

TOERISME HEUVELLAND

Gratis Bezoekerscentrum

De toeristische dienst in de oude pastorie van Kemmel is het ideale instappunt voor een ontdekkingsstocht rond de geschiedenis van WO I. Je kan er een documentaire 'Zero Hour' bekijken met het verhaal van de Mijenslag van 1917. Meer informatie vind je terug op de website www.zerohour.be. Voor groepen is het aangewezen te reserveren. Er is plaats voor 25 personen in de filmzaal.

Adres - Contact:
Toerisme Heuvelland
Sint-Laurentiusplein 1, 8956 Kemmel
T 057 45 04 55, E toerisme@heuvelland.be
www.heuvelland.be

THE POOL OF PEACE

Gratis Monument

The Pool of Peace wordt ook de 'Spanbroekmolenkrater' genoemd, naar de molen die er voor de oorlog stond. Het is een vrede vol oord van bezinning en een herinnering aan de Mijnenlag. Op 7 juni 1917 brachten de Britse troepen 19 ondergrondse mijnen tot ontploffing van Hill 60 tot Ploegsteert (de Wijtschate-Messines Ridge of de heuvelrug tussen Wijtschate en Mesen). De ontploffingen zorgden voor enorme kraters in het landschap. De grootste en meest indrukwekkende is The Pool of Peace.

Adres:

Kruisstraat, 8953 Wijtschate

Contact:

Toerisme Heuveland

Sint-Laurentiusplein 1, 8956 Kemmel

T 057 45 04 55, E toerisme@heuveland.be

www.heuveland.be

DE SLAG OM DE KEMMELBERG

€3 voor boekje Wandeling

Deze bewegwijzerde themawandeling via het knooppuntennetwerk 'Heuveland' kadert in de reeks 'Verhalen voor onderweg'. De wandeltocht (5 of 10 km) tussen Kemmel en Loker volgt het spoor van de Franse soldaten. Wandelboekje te bestellen via www.heuveland.be – brochures (er worden verzendingskosten aangerekend). Het bezoekje bevat uitleg over de plaatsen waar je voorbij wandelt.

Adres - Contact:

Toerisme Heuveland

Sint-Laurentiusplein 1, 8956 Kemmel

T 057 45 04 55, E toerisme@heuveland.be

www.heuveland.be

DE LETTENBERG

Gratis Monument

De Lettenberg is een bijheuvel (97m) van de Kemmelberg. Eind 1916 beginnen de 'British Engineers and Tunnellers' op de Lettenberg met het uitgraven van ondergrondse hoofdkwartieren. De betonnen bunkers zijn vier schuilplaatsen in gewapend beton waarvan je er een aantal kan bezoeken.

Adres:

Lokerstraat, 8956 Kemmel

Contact:

Toerisme Heuvelland

Sint-Laurentiusplein 1, 8956 Kemmel

T 057 45 04 55, E toerisme@heuvelland.be

www.heuvelland.be

OSSUAIRE FRANÇAIS

Gratis Monument

Het Franse massagraf aan de voet van de Kemmelberg telt 5.294 soldaten, waarvan slechts 57 zijn geïdentificeerd. De meesten sneuvelden tijdens de slag om de Kemmelberg in april 1918. Boven op de top van de Kemmelberg kijkt 'den Engel' vanaf het monument uit over het massagraf en het slagveld. Deze gedenkzuil is 18 m hoog en stelt de Romeinse godin Victoria voor.

Adres:

Kemmelbergweg, 8956 Kemmel

Contact:

Toerisme Heuvelland

Sint-Laurentiusplein 1, 8956 Kemmel

T 057 45 04 55, E toerisme@heuvelland.be

www.heuvelland.be

KRATERS EN MIJNEN

Wandelkaart €2 eventueel te bestellen via www.heuvelland.be – brochures (er worden verzendingskosten aangerekend) Wandeling

De wandelroute is 7 of 9 km lang, naargelang een extra lus wordt gewandeld. De route verbindt een Duitse mijnschacht met o.a. The Pool of Peace. De route herinnert vooral aan de Mijnslag van 1917.

Adres:

start in Wijtschate
marktplein, 8953 Wijtschate

Contact:

Toerisme Heuvelland

Sint-Laurentiusplein 1, 8956 Kemmel

T 057 45 04 55, E toerisme@heuvelland.be

www.heuvelland.be

BAYERNWALD

€ 1 voor jongeren tot en met 25 jaar (tickets zijn enkel verkrijgbaar bij de Dienst voor Toerisme Heuvelland) – leerkrachten gratis op vertoon van lerarenkaart.

Bayernwald is een unieke Duitse site in Wijtschate en bestaat uit twee luisterschachten, een loopgravenstelsel en vier bunkers. De site is toegankelijk via een wandelpad door de gerestaureerde loopgraven, waarbij informatiepanelen de oorlogsgebeurtenissen en het leven aan het front verduidelijken.

Adres - Contact:

Tickets bij Toerisme Heuvelland
Sint-Laurentiusplein 1, 8956 Kemmel
T 057 45 04 55, E toerisme@heuvelland.be
www.heuvelland.be

Bayernwald bevindt zich 6 km van de toeristische dienst in Wijtschate.

VERGETEN SPOREN V.S. IN VLAANDEREN TIJDENS WO I

€ 2 voor fietskaart Fietstocht

De gemeente Heuvelland en de stad Waregem bundelen hun krachten om het landschap te laten spreken door middel van twee fietsroutes. Deze vertellen het verhaal van de Amerikaanse troepen tijdens WO I. Het is een gemeenschappelijk verhaal, gezien velen onder hen sneuvelden nabij Kemmel en begraven werden in Waregem.

Adres - Contact:

Toerisme Heuvelland
Sint-Laurentiusplein 1, 8956 Kemmel
T 057 45 04 55, E toerisme@heuvelland.be
www.heuvelland.be

Toerisme Waregem

Gemeenteplein 2, 8790 Waregem
T 056 62 12 37 - 056 62 12 90, E toerisme@waregem.be

DE BERGEN

Gratis Wandeling

De gemeente Heuvelland en provincie West-Vlaanderen lanceren een smartphone-applicatie waarmee je het lokale wandelnetwerk op een originele en intelligente manier kan verkennen. De app is geënt op het wandelroutenetwerk. Je volgt een bepaalde knooppuntenroute en de app toont op een kaart bij welke punten er informatie voorhanden is. De info snijdt diverse thema's aan: WOI, natuur, landschap, dorpen. Ervaren, lokale gidsen werkten mee aan de samenstelling van de app. Bij verschillende punten op de route zie je interviews, foto's en filmpjes. Kortom: dankzij de app wandelt er altijd een ervaren gids met je mee. Je scant een QR-code op een paaltje van het wandelroutenetwerk.

Contact:

Toerisme Heuvelland
Sint-Laurentiusplein 1, 8956 Kemmel
T 057 45 04 55, E toerisme@heuvelland.be
www.heuvelland.be

DE KORTE TWINTIGSTE EEUW

Prijs na te vragen (afhankelijk van grootte groep) Daguitstap met gids

Gemeente Heuvelland beschikt over drie authentieke sites, die de leerkracht geschiedenis in staat stelt om op een halve dag tijd de leerlingen het verhaal van de Korte Twintigste Eeuw te laten ervaren in de praktijk. Met 'Bayernwald' beschikt de gemeente over een Duits loopgravennetwerk uit de Eerste Wereldoorlog. En net voorbij deelgemeente Dranouter bevindt zich een bunker uit de Maginotlinie, wat dan weer een relict uit de Tweede Wereldoorlog is. Onder de Kemmelberg tot slot, bevindt zich een Commandobunker uit de Koude Oorlog. Deze drie sites met elkaar confronteren, verhoogt enerzijds de betrokkenheid van de leerlingen bij de leerstof. Anderzijds maakt een bezoek aan drie restanten uit die 'Korte Twintigste Eeuw' aan de leerlingen glashelder duidelijk dat deze drie conflicten onlosmakelijk met elkaar verbonden zijn. Dat alles maakt dit bezoek een zonder meer unieke ervaring.

Adres - Contact:

Toerisme Heuvelland
Sint-Laurentiusplein 1, 8956 Kemmel
T 057 45 04 55, E toerisme@heuvelland.be
www.heuvelland.be

HOOGLEDE

OORLOGSMUSEUM

Gratis Museum

Hooglede lag in 'Etappengebied' en dicht tegen het front. Veel gewonden werden hier naartoe gebracht. Het museum heeft vooral aandacht voor de plaatselijke geschiedenis tijdens WO I en WO II.

Adres:
Marktplaats 24, 8830 Hooglede

Contact:
Dienst Toerisme Hooglede
Marktplaats 1, 8830 Hooglede
T 051 20 30 30, E josee.vanslambrouck@hooglede.be

DUITSE MILITAIRE BEGRAAFPLAATS

Gratis Militaire Begraafplaats

Deze begraafplaats is de kleinste van de vier Duitse militaire begraafplaatsen en telt 8.247 doden. De begraafplaats ontstond in 1917. De 'Ehrenhalle' werd later gebouwd met stenen van het Duitse paviljoen op de Wereldtentoonstelling van Parijs in 1928.

Adres:
Beverenstraat, 8830 Hooglede

Contact:
Dienst Toerisme Hooglede
Marktplaats 1, 8830 Hooglede
T 051 20 30 30, E josee.vanslambrouck@hooglede.be

HOUTHULST

VREDESMOLEN

Gratis Monument

De ligging van de Vredesmolen op de heuvelrug in Klerken leidde er tijdens WOI al snel toe dat Duitse troepen de molen als strategisch uitkijkpunt gingen gebruiken. Op 28 september 1918, de eerste dag van het eindoffensief, hielden de Duitsers nog stand, maar een dag later werd de molen uiteindelijk toch ingenomen. Hiermee kwam een einde aan de Duitse bezetting van Klerken.

De restauratie van de molenruïne zorgde ervoor dat die op vandaag opnieuw als uitkijkpost dienst kan doen. Dankzij de metalen trappenconstructie kan je van prachtige vergezichten over de frontstreek genieten.

Adres:

Molenweg, 8650 Klerken

Contact:

Dienst Toerisme Houthulst

Markt 1, 8650 Houthulst

T051 46 07 31 - 051 46 07 36, E onthaal@houthulst.be

DRIE GRACHTEN

Gratis Monument

Drie Grachten, een prachtig stukje natuur en de ideale vertreklocatie voor een wandeling door het vlakke landschap of een fietstochtje langs het water. Ooit was dit het strijdtoneel van de Franse Zoeaven tijdens WOI. De Driegrachtenbrug was in 1914 en 1915 een belangrijke voorpost van eerst de Belgische en later de Franse troepen. Een gedenkplaat tegen de muur van het café herinnert aan de strijd van de Zoeaven.

Adres:

Driegrachtensteenweg, 8650 Merkem

Contact:

Dienst Toerisme Houthulst

Markt 1, 8650 Houthulst

T051 46 07 31 - 051 46 07 36, E onthaal@houthulst.be

BELGISCHE MILITAIRE BEGRAAFPLAATS

Gratis

Militaire Begraafplaats

De bekendste Belgische militaire begraafplaats, maar niet de grootste. Er liggen 1.723 doden begraven, hoofdzakelijk Belgische militairen maar ook 81 Italiaanse krijgsgevangenen. Vooral de ligging in de zoom van het bos en de bijzondere stervorm maken deze begraafplaats zo uniek. De meeste soldaten die hier begraven liggen kwamen om tijdens het eindoffensief in 1918. Vanuit de begraafplaats nodigt het Vrijbos uit tot mooie natuurwandelingen.

Adres:

Poelkappellestraat, 8650 Houthulst

Contact:

Dienst Toerisme Houthulst

Markt 1, 8650 Houthulst

T051 46 07 31 - 051 46 07 36, E onthaal@houthulst.be

EDUCATIEF PROJECT 'WOI, EEN AFGESLOTEN HOOFDSTUK?'

GratisWebsite met digitale fiets-en wandelroute

In opdracht van het gemeentebestuur ontwikkelde VIVES Hogeschool een educatief pakket rond de honderdjarige herdenking van WOI. Dit pakket bestaat onder andere uit:

Er werden twee websites ontwikkeld, één voor de lagere school en een voor de eerste graad secundair die zich vooral richt op de praktijkgerichte richtingen van het BSO en TSO. De site voor de lagere school is opgedeeld in eerste graad, tweede graad en derde graad. Deze websites brengen het ruime verhaal over WOI, maar staan in detail stil bij de impact van de oorlog op de omgeving van Houthulst. Niet alleen de historische context, maar ook vredes- en herinneringseducatie, kunst- en cultuureducatie komen uitgebreid aan bod.

Bij de websites horen ook een aantal digitale fiets- en wandelroutes. Er werd onder andere een digitale lus uitgewerkt die de Vredesmolen in Klerken verbindt met de Belgische militaire begraafplaats in Houthulst. Ook in de omgeving van Merkem en van Jonkershove worden gelijkaardige digitale routes uitgewerkt. Deze fiets- en wandellussen vormen een fysieke aanvulling op de websites en nodigt klassen uit om ter plaatse het oorlogsverleden van Houthulst aan de hand van getuigenissen, filmpjes, foto's etc... op te ontlenen tablets te ontdekken.

Maak ook kennis met de verhalenverzamelaar die anekdotes, weetjes, meningen, bedenkingen,... over de Eerste Wereldoorlog in Houthulst en over oorlog in het algemeen verzamelt om ze later, tijdens een herdenking of evenement, weer los te laten. Ook de oorlogsgazetten die jaarlijks zullen verschijnen zijn ideaal lesmateriaal over de gebeurtenissen uit de periode 1914-1918 die voor Houthulst en omgeving belangrijk zijn geweest.

Adres - Contact:
Dienst Vrije Tijd
Markt 17, 8650 Houthulst,
T051 46 08 94, E toerisme@houthulst.be
www.houthulst.be

YOU NOT SHOOT # WE NOT SHOOT

Prijs na te vragen (afhankelijk van grootte groep) Theatermonoloog

Singer/songwriter/acteur Wannes Cappelle schreef in opdracht van gemeentebestuur Houthulst en vzw de BOOT deze aangrijpende theatermonoloog over de Kerstbestanden van 1914.

Duitse soldaten weigerden nog om op Britse te schieten. Er volgde een kortstondige maar broze vrede. Doden werden begraven, geschenken uitgewisseld, er werd voetbal gespeeld, kerstliederen gezongen... Maar vrij snel ging men over tot de orde van de dag. Er moest gevochten worden...

Frans Grapperhaus speelt op cello.

Adres - Contact:
vzw De Boot,
Ieperleedijkstraat 1a, 8650 Merkem
T 0475 21 43 20, E info@deboot.be

‘14-’18 NIEMANDSWATER (4 TOT 15 KM)

Prijs na te vragen (afhankelijk van grootte groep)

Wandeling, fietstocht, vaartocht

We fietsen tussen IJzerfront en Ieperboog en de aandachtspunten gaan naar: de vlucht uit Merkem, de kreet van de Onbekende Zouaaf, een Duits duikerspak, het dagboek van Raoul Snoeck, de slachtoffers van het gas, de gebroeders van Raemdonck, een Engels soldatenkerkhof, schrijvers in de oorlog.

Adres - Contact:

vzw De Boot,

Ieperleedijkstraat 1a, 8650 Merkem

T 0475 21 43 20, E info@deboot.be

KINDEREN OP DE VLUCHT

Prijs na te vragen (afhankelijk van grootte groep)

Inleeftocht

Inleeftocht omtrent vluchtelingen. Dit is het verhaal van wijlen Hector Verstraete, de oud-burgemeester van het dorp Merkem die zijn onschuldige jeugd gedwarsboemd zag door die Eerste Wereldoorlog. Als 10 jarige vluchtte hij weg uit Merkem, om pas zes jaar later, in 1920 zijn ouders terug te zien. Een pakkend en beklijvend verhaal.

Dit arrangement kadert in de thematiek 'OORLOG en VREDE' op basis van waar gebeurde verhalen. Bewegingsvorm: wandelen en fluistervaren.

Afstand: 7 km.

Adres - Contact:

vzw De Boot,

Ieperleedijkstraat 1a, 8650 Merkem

T 0475 21 43 20, E info@deboot.be

CWXR M
COMINGWORLDREMEMBERME

IEPER

COMINGWORLDREMEMBERME

€5 of €10 voor een workshop

Tijdens de periode 2014-2018 kunnen mensen wereldwijd workshops volgen om samen 600.000 beeldjes te maken uit klei: één beeldje voor iedere gesneuvelde op Belgische bodem. Alle beeldjes samen zullen uiteindelijk de land art installatie CWRM vormen op het niemandsland van de frontzone rond Ieper.

Wil je deel uitmaken van dit uniek project? Kom dan zelf een beeldje maken in ons atelier in Ieper. Dit atelier is van maandag t.e.m. zaterdag vrij toegankelijk van 13.30 tot 18.30 uur. Groepen op aanvraag.

Adres - Contact:

Kazemat

Bollingstraat 5, 8900 Ieper

lotte.moeyaert@vzwkunst.be

DE RANSEL. IN HET SPOOR VAN SOLDAAT W.A. STOKES

€50 (max 25 kinderen)   Bezoekerscentrum + wandeling

In 'De ransel' volgen de kinderen uit de 3de graad lager onderwijs gedurende 2.5 uur het spoor van W.A. Stokes, een 17-jarige soldaat uit WO I, die begraven ligt in het domein van de Palingbeek, op Hedge Row Trench Cemetery. Aan de hand van de inhoud van zijn ransel, een stapeltje brieven en de doos met persoonlijke spullen die na zijn dood aan zijn ouders werden bezorgd, stappen ze doorheen de rijke geschiedenis van het domein en zoeken ze naar de verbanden tussen het oorlogslandschap van toen en het natuurdomein van nu. Indien voldoende tijd is er een extra opdracht (30 min) voorzien in het bezoekerscentrum, waar de kinderen creatief aan de slag gaan. Ze maken en schrijven een gepersonaliseerd postkaartje met natuurlijke materialen, zo krijgen ze de kans om hun gevoelens rond het thema te uiten. Laarzen en aangepaste kledij voorzien.

Adres - Contact:

Bezoekerscentrum De Palingbeek

Vaartstraat 7, 8902 Ieper-Zillebeke

T 057 23 08 40, E bc.palingbeek@west-vlaanderen.be

www.west-vlaanderen.be/bezoekerscentra

**VELDWERK TABLEXCURSIE WERELDOORLOG I: VAN
NIEMANDSLAND NAAR NATUURDOMEIN (VANAF MAART 2015)**

€50 (max 24 leerlingen)

Bezoekerscentrum + excursie met tablet

De leerlingen van de 3de graad secundair onderwijs gaan gedurende 3 uur op zoek naar achterliggende verhalen van WO I en de rijke geschiedenis van het Palingbeekdomein. Dit doen ze aan de hand van interactieve opdrachten op de tablet. Ze bekijken WO I vanuit verschillende invalshoeken. Soldaten van diverse nationaliteiten, een verpleger die dienst deed in een verbandpost, een paard dat kanonnen trok aan het front, een glimworm die hielp bij het lezen van de kaarten in de loopgraven en andere komen aan bod. Zij geven de leerlingen een andere kijk op WO I. Een boeiende tocht, met de nadruk op vakoverschrijdende opdrachten en groepswork, met als rode draad de bewustwording van de zinloosheid van oorlog. Aangepaste kledij voorzien.

Adres - Contact:

Bezoekerscentrum De Palingbeek

Vaartstraat 7, 8902 Ieper-Zillebeke

T 057 23 08 40, E bc.palingbeek@west-vlaanderen.be

www.west-vlaanderen.be/bezoekerscentra

VAN THE BLUFF NAAR DIE GROSSE BASTION

€4 voor boekje

Wandeling

Het provinciedomein De Palingbeek tijdens de oorlog. Een niet bewegwijzerde themawandeling in de reeks 'Verhalen voor onderweg'. Wandeling van 10 km, 7,5 km of 4,3 km in het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels.

Adres - Contact:

Bezoekerscentrum De Palingbeek

Vaartstraat 7, 8902 Ieper-Zillebeke

T 057 23 08 40, E bc.palingbeek@west-vlaanderen.be

www.west-vlaanderen.be/bezoekerscentra

SANCTUARY WOOD MUSEUM

€ 4 Museum

Daarnaast is er een museum met allerhande oorlogstuig en driedimensionale foto's over de oorlog, die via kijkkastjes bekeken kunnen worden. Achter het museum bevinden zich nog (grotendeels authentieke) loopgraven met betonconstructies en schuilplaatsen.

Adres - Contact:

Sanctuary Wood Museum

Canadalaan 26, 8902 Zillebeke

T 057 46 63 73, E ehill62@skynet.be

HILL 62 - SANCTUARY WOOD

Gratis Monument

Dit Canadees monument is gesitueerd bij Hill 62 in Zillebeke. 'Maple Avenue' vormde in 1916 de Canadese frontlinie en werd later beplant met ahornen en esdoorns ter herinnering aan de vele Canadezen die hier sneuvelden. Om deze heuvel werd in juni 1916 fel gevochten. Nu kan je genieten van een prachtig panorama op Ieper.

IN FLANDERS FIELDS MUSEUM

€4   *Museum*

Het museum brengt het verhaal van de eerste wereldoorlog in de frontstreek en doet dit aan de hand van mensen van over de hele wereld die 100 jaar geleden deel uitmaakten van hetzelfde verhaal. In de scenografie is er ruimschoots aandacht voor de nieuwste museale toepassingen, die bijdragen aan de intense beleving. Elke bezoeker ontvangt bij aankomst een persoonlijke 'Poppy-armband'. Dankzij deze armband kan de bezoeker 4 persoonlijke verhalen ontdekken doorheen de permanente tentoonstelling. De oorlog is nog overal in de regio aanwezig in het actuele landschap en dit wordt ook gevisualiseerd met luchtfotografie. Je kan het actuele landschap vergelijken met dat van de oorlogsperiode. Het museumparcours biedt bovendien de mogelijkheid om het belfort te beklimmen en een zicht te krijgen over de stad en de omliggende slagvelden. Het museum heeft ook een kenniscentrum met loopgravenkaarten, een fototheek en honderden kranten en tijdschriften. De educatieve dienst heeft voor 12 - 18j 23 producten (arrangementen, workshops en rondritten) beschikbaar en voor 9-12j 6 producten.

Adres - Contact:

In Flanders Fields Museum

Grote Markt 34, 8900 Ieper

T 057 23 92 20

www.inflandersfields.be

Reservaties - Petra Delvaux / reservaties.iffm@ieper.be

...dilité
...des
...en arrivent
...gager des
...De telles
...faire ne
...tablir avec
...ussi fourbe
...que nous
...ant nous.
...données à
...tièrement,
...es doivent
...out ennemi
...çoivent à
...tir. J'invite
...dants de
...à faire
...trictement

...vise. Eintönigkeit ist
...unden, die leicht zur
...gleichgültigkeit,
...schließlich zur Billigung
...eines "Burgfriedens"
...führen kann: "Tu mir
...nichts, ich tue dir ganz
...gewiß nichts!" Eine
...solche Auffassung, die
...sich himmelweit von
...dem Begriff des wahren
...Krieges entfernt, ist mit
...allen Mitteln zu
...bekämpfen.....
...Grundsätzliches Schießen
...auf alle sichtbaren
...Ziele, Straufeuer in
...unregelmäßigen
...Zwischenräumen bei
...Tage und bei Nacht in
...das Hintergelände, häufige
...Unternehmungen
...lassen eine Eintönigkeit
...nicht aufkommen".

...reventive is
...o insist on
...attacks and
...even with
...ledge that
...entail loss
...missions of
...ortance. By
...is only cap
...ve spirit
...d. Beyond
...ever, ev
...st be ma
...that he l
...ual duty
...pessimis
...encouraging
...g instinct.

we goo
...ation...

JAMES J.
McCULLOCH G.
MITCHELL E.
PROUDFOOT W. M.
SIDDLE A. T.
SLEE H. J.
SPICER A. G.
STORE L.
TARLING G. H.

AHLE
ELA
ALLE
ALLE
ASHT
BARL
BEAT
BIRCH

MENENPOORT

Gratis Monument

De Menenpoort is het bekendste Commonwealth-oorlogsgedenkteken en werd nog tijdens de oorlog ontworpen door Sir Reginald Blomfield. Het oorlogsgedenkteken werd gebouwd op de plaats van de oude Menenpoort, want langs deze weg trokken de troepen naar het front. De stenen panelen dragen de namen van de 54.896 vermisten. Je vindt er alleen de namen van hen die vielen tussen augustus 1914 en 15 augustus 1917. De Last Post heeft dagelijks om 20u onder de Menenpoort plaats.

Adres - Contact:
Menenstraat z.n., 8900 Ieper
T 0477 27 00 61, E info@lastpost.be
www.lastpost.be

HOOG CRATER MUSEUM - ZILLEBEKE

€2   *Museum*

Privémuseum met foto's, wapens, uitrusting en levensgrote reconstructies van oorlogstaferelen. Sinds enkele jaren is er ook een tentoonstelling met divers materiaal opgegraven door The Diggers in de Yorkshire Trench in Boezinge. Voor de bezoekers die bijkomende uitleg wensen, is er een kort historisch overzicht in verschillende talen te horen via de geluidsinstallatie.

Adres- Contact:

Hooge Crater Museum

Meenseweg 46, 8902 Zillebeke

T 057 46 84 46, E info@hoogecrater.com

www.hoogecrater.com

DE MIJNENSLAG VAN 1917 (28,6 KM)

€3 voor fietskaart   *Fietstocht*

De themafietstocht laat je kennis maken met het verhaal en de landschappelijke relictten van de Mijnenlag. Op 7 juni 1917 exploderen 19 dieptemijnen onder de Duitse linies. De fietsroute loopt via Wijtschate en Mesen terug naar Zillebeke.

Adres - Contact:

Dienst Toerisme

start Hill 60, 8902 Zillebeke

<https://shop.westtoer.be>

SAINT-CHARLES DE POTYZE

Gratis   *Militaire Begraafplaats*

Op de begraafplaats Saint-charles de Potyze in Ieper rustten meer dan 4.000 Franse soldaten, waarvan 600 onbekende in een massagraf hun laatste rustplaats vonden. Een Bretoens kruis met piëta waakt over de doden.

Adres:

Zonnebeekseweg, 8900 Ieper

Contact:

Dienst Toerisme Ieper,

Grote Markt 34, 8900 Ieper

T 057 23 92 20, E toerisme@ieper.be

www.toerisme-ieper.be

KANAALDIJK - SITE JOHN MC CRAE

Gratis Militaire Begraafplaats

Essex Farm Cemetery en Advanced Dressing Station (een vooruitgeschoven verpleegpost) waar John McCrae op 2 en 3 mei 1915 zijn wereldberoemde gedicht 'In Flander Fields' schreef. Naast de begraafplaats en de 'concrete shelters in the Canal Bank' kan je ook de kanaaldijk zelf bezoeken over een afstand van 450 meter. Hier bouwden de 'Royal Engineers' en hele reeks 'shelters en 'dug-outs' in de hoge kanaaldijk. Kort na de wapenstilstand van 1918 deden de vele bunkers in de kanaaldijk ook dienst als eerste noodwoning voor de vele vluchtelingen die terug thuis kwamen.

Adres:

Diksmuidseweg naast nr 148, 8900 Ieper

Contact:

Dienst Toerisme Ieper,

Grote Markt 34, 8900 Ieper

T 057 23 92 20, E toerisme@ieper.be

www.toerisme-ieper.be

HILL 60

Gratis Monument

De heuvel werd gevormd door de ophoping van uitgegraven aarde bij het aanleggen van de spoorwegbedding. In 1914 veroveren de Duitse troepen de heuvel op de Fransen. De Britten nemen de sector over en het ondergrondse gevecht begint. Wellicht is hier op 17 februari de eerste Britse dieptemijn tot ontploffing gebracht. vele soldaten die werkten en vochten in de donkere tunnels zijn ook gestorven en liggen naamloos begraven. Hill 60 is een begraafplaats zonder grafstenen.

Adres:

Zwarteleenstraat, 8902 Zillebeke

Contact:

Dienst Toerisme Ieper,

Grote Markt 34, 8900 Ieper

T 057 23 92 20, E toerisme@ieper.be

www.toerisme-ieper.be

YORKSHIRE TRENCH & DUG-OUT

Gratis Monument

Op 60, 70 cm diepte is de oorlog nog aanwezig, dat ondervond men toen vanaf 1992 langs het Kanaal Ieper - IJzer een nieuw industrieel gebied werd ontgonnen. Men stootte op onontpofte munitie, constructies en menselijke resten. In nauw overleg werd de loopgraaf gerestaureerd in het oorspronkelijke tracé, waaraan ook de in- en uitgang liggen van een 'diep dug-out' uit 1917. Informatiepanelen maken het terrein aanschouwelijk voor de bezoeker.

Adres:

Industriezone langs het kanaal Ieper-IJzer - Bargiestraat, 8904 Boezinge

Contact:

In Flanders Fields Museum

Grote Markt 34, 8900 Ieper

T 057 23 92 20, E toerisme@ieper.be

www.toerisme-ieper.be

'DE IEPERBOOG' (35 KM)

€3 voor fietskaart

Fietstocht

Op basis van de knooppunten van het fietsnetwerk Westhoek kan je een thematocht maken rond Ieper en de Ieperboog 'Ypres Salient'.

Adres - Contact:

Dienst Toerisme Ieper,

Grote Markt 34, 8900 Ieper

T 057 23 92 20, E toerisme@ieper.be

www.toerisme-ieper.be

DE VREDESROUTE (45 KM)

€2 voor fietskaart

Fietstocht

Het is een fietsroute die je laat kennismaken met de Ypres Salient. Vertrekkend vanuit Ieper leidt de route eerst naar het Provinciedomein De Palingbeek, Hill 60 en Hill 62. Je fietst onder meer langs de militaire begraafplaatsen van 'Tyne Cot Cemetery' in Passendale, het Duitse Soldatenfriedhof in Langemark en 'Essex Farm Cemetery' in Boezinge.

Adres - Contact:

Dienst Toerisme Ieper,

Grote Markt 34, 8900 Ieper

T 057 23 92 20, E toerisme@ieper.be

www.toerisme-ieper.be - <https://shop.westtoer.be>

KOEKELARE

KÄTHE KOLLWITZ MUSEUM

€3.5   *Museum*

In het Käthe Kollwitz Museum vind je een verzameling van originele kunstwerken van deze Duitse kunstenares. Aan de hand van haar expressionistische werk, merk je hoe Käthe in opstand kwam tegen oorlog en armoede. Käthe Kollwitz is vooral bekend om het beeldenpaar 'Treurend Ouderpaar', dat nu op Duitse militaire begraafplaats in Vladslo staat.

Adres - Contact:

Dienst Toerisme

Sint-Maartenplein 15B, 8680 Koekelare

051 61 04 94, E info@koekelare.be

LANGE MAX MUSEUM

€4   *Museum*

Het Lange Max Museum richt zich bijna uitsluitend op Duitse kant van de Eerste Wereldoorlog. Het museum belicht het voormalige Duitse kanon dat voornamelijk vuurde op Duinkerke en informeert over het leven en werken achter het front. De indrukwekkende geschutsbedding van het kanon is op wandelafstand bereikbaar vanaf het museum.

Adres:

Clevenstraat 2, 8680 Koekelare

Contact:

Dienst Toerisme

Sint-Maartenplein 15B, 8680 Koekelare

051 61 04 94, E info@koekelare.be

www.langemaxmuseum.be

KOMEN-WAASTEN – PLOEGSTEERT

BERKS CEMETERY EXTENSION

Gratis Militaire begraafplaats

Net over de provinciegrens in Henegouwen ligt een begraafplaats, waarbij vooral het memoriaal opvalt dat ruim 11.000 Britse en Zuid-Afrikaanse soldaten herdenkt die geen gekend graf hebben. Zij verloren het leven in de kleinere aanvallen die de grote offensieven moesten ondersteunen; iedere eerste vrijdag van de maand wordt er om 19u de Last Post geblazen.

Adres - Contact:

Toeristische dienst Komen-Waasten

Rue de Messines, 7782 Ploegsteert

T 056 55 56 00, E office.tourisme.comines-warneton@belgacom.be

www.plugstreet1418.com

PLUGSTREET 14-18

€6 per leerling (groep min 20 lln en met gids)

Bezoekerscentrum met geleide wandeling

Niet ver van het memoriaal vind je het interpretatiecentrum 'Plugstreet 14-18 Experience'. Met aantrekkelijke en eigentijdse technologieën (touchscreens, video's en een maquette,...) ontdek je de verschillende aspecten van de Grote Oorlog. Een gekwalificeerde gids brengt je gedurende het bezoek aan het interpretatiecentrum en de omgeving een buitengewoon relaas doorspekt met anekdotes en verhalen. Zowel voor het basisonderwijs, als het secundair onderwijs zijn er verschillende educatieve mogelijkheden. Er is een educatieve map beschikbaar, die kan gedownload worden.

Adres - Contact:

Plugstreet 14-18 experience

Mesenstraat 156, 7782 Ploegsteert

T 056 48 40 00, E info@rememberplugstreet.com

www.plugstreet1418.com

KORTRIJK

WWW.KORTRIJKBEZET14-18.BE

Gratis Online lespakket

Wie zijn Marguerite, Madeleine, Jacques, Albrecht, Evarist en Alfons? Het zijn gewone mensen in ongewone omstandigheden. Ze leefden tijdens de Eerste Wereldoorlog in Kortrijk. Maak kennis met een bezette stad en met deze zes historische personages. Ze vertellen je zelf wat hen overkwam en waar ze mee bezig waren. Hun belevenissen, betrachtingen en gevoelens bezorgen je kippenvel. Welke historische realiteit steekt hierachter? Een educatief dossier laat je toe verder op zoek te gaan. Je bekijkt online een reeks authentieke bronnen zoals dagboeken, a-ches, kranten, brieven en foto's. Zo krijg je een beeld van de verordeningen in Etappengebied, de voedselhulp, het patriotisme en het activisme, de luchtvaart en de bombardementen, de verplichte arbeid, de lazaretten en de spionage. Bij elk thema zorgen educatieve opdrachten (met moeilijkheidsgraden * of **) ervoor dat je nadenkt over en inzicht krijgt in de problematiek. Het geheel vormt een ideale basis om met de klas aan de slag te gaan.
Doelgroep: derde graad secundair onderwijs

Adres - Contact:

Erfgoed en Musea Kortrijk

E erfgoedcel@kortrijk.be

STADSSPEL: DE SPION

Prijs: 1,99 euro per download per persoon (x 4) = 7,96 per spel.

Eénmaal geïnstalleerd kan het spel onbeperkt gespeeld worden.

Stadsspel

De Spion is de spannende citygame rond spionage tijdens WO I vanaf 8 jaar mits een goede begeleiding. Kruip via een tablet of smartphone in het vel van Evarist of van de geheime politie die hem op de hielen zit! Je opdracht: als spion bemachtig je geheime documenten, sleutels en munitie om een aanslag te plegen. Als geheime politie zit je de spion op de hielen en verijdelt zijn verzetsdaden. Wie het eerst de tegenpartij uitschakelt, wint! Je speelt met 4 tot 8 spelers op 4 toestellen (smartphone & tablets Android of IOS). De Spion is i te downloaden in de Google Play Store en Apple App Store. De Spion is de spannendste manier om de Duitse bezetting in Kortrijk te herbeleven en alle verborgen hoekjes van de stad te ontdekken.

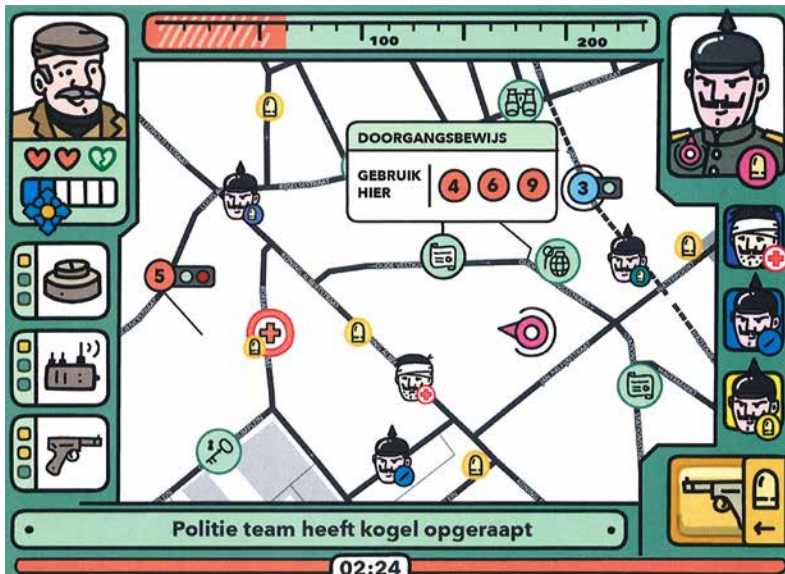
Adres - Contact:

Erfgoedcel Kortrijk

Onze-Lieve-Vrouwestraat 45, 8500 Kortrijk

T 056 27 70 88 - E mana.troch@kortrijk.be

www.kortrijkbezet14-18.be/stadsspel

PARCOURS KORTRIJK BEZET

Gratis Wandel- of fietstocht

Heel wat locaties in en rond Kortrijk herinneren ons nog aan de Eerste Wereldoorlog. Op deze plaatsen zijn informatieve sokkels voorzien met foto's en verhalen. Alles samen telt dit toeristisch parcours 22 stopplaatsen. Daarnaast zetten we ook 13 oorlogsmonumenten in de kijker. Deze gedenktekens spreken voor zich.

Het parcours is vrij, zonder uitgestippelde verbindingroutes.

Vervoersmiddel, aantal te bezoeken sokkels en afstand bepaal je zelf. Bezoek je enkel de locaties in Kortrijk centrum, dan is alles op wandelafstand. Wil je de stadsrand en deelgemeenten verkennen, dan staat je een stevige fietstocht te wachten. Alle locaties zijn op een handig plannetje aangegeven. Via QR codes kan je over elke plaats bovendien ook extra informatie en foto's opvragen. De basisteksten zijn ook voorhanden in het Frans, Engels en Duits. Alles samen is raadpleegbaar op de intussen al bekende site <http://www.kortrijkbezet14-18.be/parcours>

Op elk paneel is een klein kindvriendelijk element aangebracht: een opdracht, een denkvraagje of gewoon een weetje dat aansluit bij de interesse van kinderen. Deze elementen zijn herkenbaar aan het "Jumelleke", de kindvriendelijke mascotte gebaseerd op het verrekijker logo van Kortrijk Bezet.

Adres - Contact:

Erfgoedcel Kortrijk

Onze-Lieve-Vrouwestraat 45, 8500 Kortrijk

T056 27 74 24, E erfgoedcel@kortrijk.be

www.geheugenvankortrijk.be

IN HET SPOOR VAN EEN SPION

TENTOONSTELLING (09-2014 TOT 12-2015)

3 euro (1 euro 13-26j, gratis -13j)   Tentoonstelling

Op 5 december 1917 werd Evarist De Geyter ter dood veroordeeld. Zijn misdaad: het rapporteren aan de geallieerden van Duitse transporten, troepenbewegingen, inkwartieringen en posities van luchtafweer en wapendepots in Kortrijk.

Het verhaal van de spion Evarist De Geyter loopt als een rode draad door de tentoonstelling "In het spoor van een spion". Je verneemt hoe het er aan toe ging in Kortrijk in de periode 1914-1918, hoe de burgers de bezetting beleefden en welke maatregelen het militair bestuur invoerde. Je ontdekt de vele vliegvelden in de omgeving van Kortrijk, waar legendarische figuren als Manfred Von Richthofen hun leven waagden, en hoe de luchtaanvallen een spoor van vernieling nalieten. Het wordt een tentoonstelling vol verbluffende verhalen, uniek beeldmateriaal en aangrijpende getuigenissen.

In de tentoonstelling, die laagdrempelig is opgevat, zijn een aantal kindvriendelijke elementen voorzien met zoekopdrachten en doe-activiteiten. Voor het secundair onderwijs wordt het educatief pakket (zie hoger) aangevuld met opdrachten die tijdens een tentoonstellingsbezoek of ook achteraf online kunnen aangepakt worden (beschikbaar vanaf november).

Adres:

Kortrijk 1302, het museum van de stadsgeschiedenis, aan het Begijnhofpark.

Contact:

Erfgoedcel Kortrijk

Onze-Lieve-Vrouwestraat 45, 8500 Kortrijk

T 056 27 74 24, E erfgoedcel@kortrijk.be

LANGEMARK-POELKAPELLE

DUITSE MILITAIRE BEGRAAFPLAATS

Gratis Militaire begraafplaats

Twee educatieve bundels beschikbaar, voor basisonderwijs en middelbaar onderwijs

Adres:

Klerkenstraat 86A, 8920 Langemark

Contact:

Dienst Toerisme Langemark-Poelkapelle

Kasteelstraat 1, 8920 Langemark

T 057 49 09 41, E toerisme@langemark-poelkapelle.be

www.langemark-poelkapelle.be

POELCAPELLE BRITISH CEMETERY

Gratis Militaire begraafplaats

Begraafplaats waar het jongste slachtoffer begraven ligt: John Condon 14 j.

De jeugdauteur Geert Spillebeen schreef er een boek over.

én van de jongste slachtoffers ligt John Condon 14 j.

Adres:

langs de Brugseweg, richting Westrozebeke

8920 Langemark

Contact:

Dienst Toerisme

Kasteelstraat 1, 8920 Langemark

T057 49 09 41, E toerisme@langemark-poelkapelle.be

www.langemark-poelkapelle.be

GASAANVALLENFIETSTOCHT

(IN ONTWIKKELING, BESCHIKBAAR VANAF MAART 2015)

Gratis Fietstocht

Dienst Toerisme

Kasteelstraat 1, 8920 Langemark

T057 49 09 41, E toerisme@langemark-poelkapelle.be

www.langemark-poelkapelle.be

THE BROODING SOLDIER

Gratis Monument

Het werd opgericht ter herinnering aan de 2000 doden van de 1ste Canadese Divisie, die vielen tijdens de tegenaanvallen na de Duitse gasaanvallen in april en mei 1915

Adres:

Kruispunt Brugseweg-Zonnebekerstraat, 8920 Sint-Juliaan

Contact:

Kasteelstraat 1, 8920 Langemark

T057 49 09 41, E toerisme@langemark-poelkapelle.be

www.langemark-poelkapelle.be

GUYNEMER MONUMENT

Gratis Monument

Georges Guynemer allen gratis wordt bekroond met een sierlijke ooievaar, die verwijst naar zijn 'Escadrille des Cigognes', een gevechtsseskader van de Franse luchtmacht.

Adres:

Guynemerplein, 8920 Poelkapelle

Contact:

Dienst Toerisme Langemark-Poelkapelle

Kasteelstraat 1, 8920 Langemark

T 057 49 09 41, E toerisme@langemark-poelkapelle.be

www.langemark-poelkapelle.be

GUYNEMER WANDELPAD

Gratis Wandeling

Wandelaars kunnen de volledig bewegwijzerde route volgen aan de hand van de ronde groen-witte bordjes. Wie wat meer uitleg wenst bij deze route kan de brochure verkrijgen op de dienst Toerisme aan € 0,50.

Adres - Contact:

Dienst Toerisme Langemark-Poelkapelle

Kasteelstraat 1, 8920 Langemark

T 057 49 09 41, E toerisme@langemark-poelkapelle.be

www.langemark-poelkapelle.be

LANGEMARCK VLUCHT

Gratis Wandeling

Tijdens een 1,8 km lang traject wandel je voorbij 16 borden met foto's uit de oude doos die een verhaal vertellen. Het vredige dorp werd echter in oktober 1914 opgeschrikt door het geweld van 'Den Grooten Oorlog'. Daar het front zich stabiliseerde in de regio rond Langemark kregen de Langemarknaren de raad om hun huizen te verlaten en met alleen het levensnoodzakelijke te vluchten. Onmenselijke taferelen hebben zich hierbij afgespeeld. Bij de terugkeer naar hun gemeente troffen de Langemarknaren een praktisch volledig vernield dorp aan. Van hun in allerijl achtergelaten bezittingen was er dan ook geen enkel spoor meer. Velen stelden zich dan ook de vraag of ze hier ooit nog een nieuwe toekomst konden opbouwen. Een prachtig chronologisch 'vluchtverhaal', gestaafd met o.a. authentieke teksten uit brieven van gevluchte Langemarknaren, zal velen niet onberoerd raken.

Adres:

Start aan de kerk in Langemark

Contact:

Dienst Toerisme

Kasteelstraat 1, 8920 Langemark

T 057 49 09 41, E toerisme@langemark-poelkapelle.be

www.langemark-poelkapelle.be

FAMILIE OP DE VLUCHT

Prijs op aanvraag Wandeling

In deze vertelwandeling brengen 2 Westhoekvertellers het verhaal weer tot leven van de familie Depoorter uit Langemark op hun vlucht voor Wereldoorlog I.

Dochter Augusta schreef het verhaal neer. Ze vertelt hoe de oorlog hun leven bruusk veranderde en hoe ze bij hun terugkeer hun leven opnieuw moesten opbouwen. De twee vertellers voeren u enerzijds langs de vluchtroute van deze familie. Anderzijds, en verweven in het vluchtverhaal, brengen ze de belevenissen van de soldaten ter plaatse. Duitse soldaten dit keer. (drankje en versnapering inbegrepen - max. 50 deelnemers)

Adres:

start: Galgestraat 41, aan de hoeve Dekervel,
nazaten van de familie uit het verhaal

Contact:

Dienst Toerisme

Kasteelstraat 1, 8920 Langemark

T 057 49 09 41, E toerisme@langemark-poelkapelle.be

www.langemark-poelkapelle.be

MESEN

TOERISTISCH INFOPUNT

Gratis Bezoekerscentrum

Het infopunt is gevestigd in het voormalig stadhuis. De bezoeker krijgt een beeld over de rol van Mesen doorheen de geschiedenis en meer bepaald in de WO I - periode. De aanloop en de eerste gevechten, de Nieuw-Zeelanders tijdens de Mijnslag om Mesen enz.

Adres - Contact:

Dienst Toerisme Mesen

Markt 1, 8957 Mesen

T 057 22 17 14, E info@mesen.be

www.mesen.be

HET IERSE VREDESPARK EN DE VREDESTOREN

Gratis Monument

In het Ierse Vredespark staat de ronde toren toren symbool voor alle gesneuvelden van heel het Ierse eiland, die de religieuze en politieke verschillen overstijgen. Het momnument wil een symbool van verzoening zijn. Gedurende de Slag bij Mesen, die begon op 7 juni 1917 vochten zowel de katholieke als protestantse Ierse divisie zij aan zij voor de verovering van de heuvel van Mesen.

Adres:

Armentierssteenweg, 8957 Mesen

Contact:

Dienst Toerisme Mesen

Markt 1, 8957 Mesen

T 057 22 17 14, E info@mesen.be

www.mesen.be

HET NIEUW-ZEELAND MONUMENT

Gratis Monument

Bij de Slag om Mesen werd ook een Nieuw-Zeelandse divisie in de strijd geworpen. Ieder jaar opnieuw op 25 april (ANZAC day) worden de Australische en Nieuw-Zeelandse doden herdacht.

Adres:
Nieuw-Zeelanderstraat, 8957 Mesen

Contact:
Dienst Toerisme Mesen
Markt 1, 8957 Mesen
T 057 22 17 14, E info@mesen.be
www.mesen.be

DE INTERNATIONALE VREDESSCHOOL

Enkel bezoeken mits afspraak   *Bezoekerscentrum*

De Vredesschool is een initiatief van katholieke en protestantse Noordleren. Naast een educatief project, is er ook een bezinningsruimte waar over de zin en onzin van oorlog kan worden nagedacht. Er worden lezingen en groepsdebatten gehouden over dit thema. Je kan er ook overnachten.

Adres - Contact:
Peace Village Messines
Nieuwkerkestraat 9A, 8957 Mesen
T 057 22 60 40, E info@peacevillage.be
www.peacevillage.be

HET MESSINES RIDGE MONUMENT VOOR DE VERMISTEN

Gratis Monument

Het monument is gelegen op het Messines Ridge British Cemetery. Het bevindt zich aan de ingang van de begraafplaats en het herinnert aan de 839 vermiste Nieuw-Zeelandse soldaten.

Adres:
Nieuwkerkestraat, 8957 Mesen

Contact:
Dienst Toerisme Mesen
Markt 1, 8957 Mesen
T 057 22 17 14, E info@mesen.be
www.mesen.be

ZERO HOUR. DE MIJNENSLAG

€4 voor boekje   **Wandeling**

Wandeling van 8 km of 10 km in het Regionaal Landschap West-Vlaamse Heuvels. Het is een niet bewegwijzerde themawandeling in de reeks 'Verhalen voor Onderweg', die de Mijnenlag belicht.

Adres:

start in Wijtschate, 8953 Wijtschate

Contact:

Dienst Toerisme Mesen

Markt 1, 8957 Mesen

T 057 22 17 14, E info@mesen.be

www.mesen.be - www.heuvelland.be

MESSINES RIDGE VREDESPAD

Gratis   **Wandeling**

De wandeling of het vredespad brengt je langs de markantste sites van de Eerste Wereldoorlog in Mesen. bij de Dienst voor Toerisme kan je een thematische brochure verkrijgen.

Adres - Contact:

Dienst Toerisme Mesen

Markt 1, 8957 Mesen

T 057 22 17 14, E info@mesen.be

www.mesen.be

FLANDERS PEACE FIELD

FLANDERS PEACE FIELD ivzw (FPF), het educatieve zusje van de Peace Village hostel in Mesen, heeft in 2014 het voetbalveld van Mesen heraangelegd tot een internationaal Flanders Peace Field met zicht op de Douve Vallei waar in 1914 de kerstbestanden plaatsvonden. Op die manier vormt het Flanders Peace Field zowel een landschappelijke als educatieve schakel tussen onze uitvalsbasis in de Peace Village Hostel in Mesen en het Ierse Vredespark.

Het educatief aanbod is gebaseerd op drie pijlers. Elk product legt verschillende accenten op: Sport & Spel, Kunst & Cultuur of Geschiedenis. Er werden negen verschillende producten ontwikkeld voor zowel volledige of halve dagen. De halve dag programma's zijn onderling combineerbaar om

tot een volledig dagprogramma te komen. De meeste producten voor halve dagen zijn ook perfect geschikt als avondactiviteit. Dit alles kan uiteraard ook gecombineerd worden met het aanbod dat in de streek voor handen is. Wij helpen u graag bij het uitwerken van een arrangement. Prijzen verschillen naargelang de groepen verblijven in de Peace Village Hostel of niet. Er is een 50% korting voorzien voor residentiële groepen. Meer informatie over de educatieve producten vindt u in de overzichtsbrochure: www.flanderspeacefield.eu

Adres - Contact:

Nieuwkerkestraat 9a, 8957 Mesen

T 057 22 60 40, E info@flanderspeacefield.eu, info@peacevillage.be

www.flanderspeacefield.eu, www.peacevillage.be

MIDDELKERKE

COMINGWORLDREMEMBERME

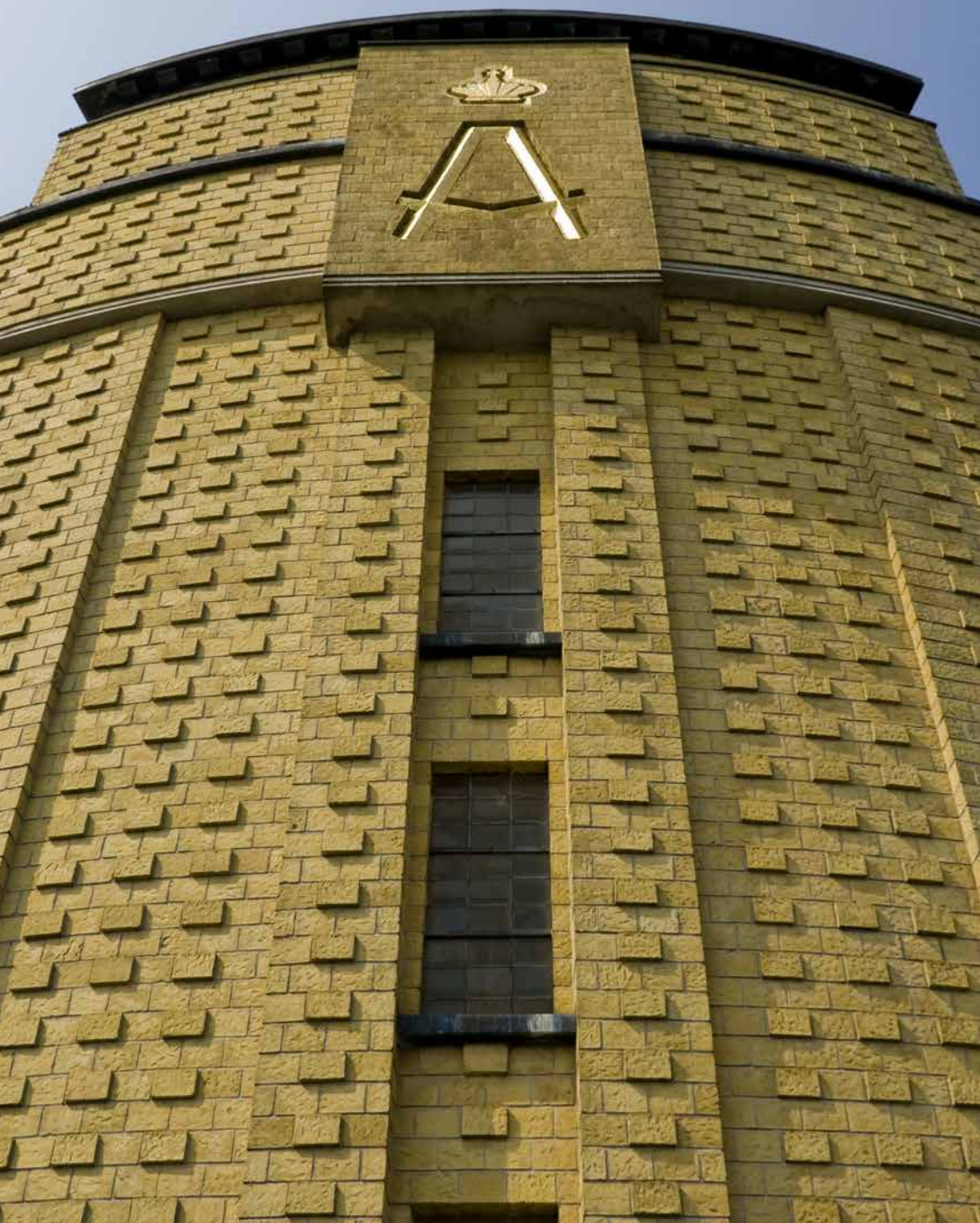
€10 voor een belevingsworkshop

Tijdens de periode 2014-2018 kunnen mensen wereldwijd workshops volgen om samen 600.000 beeldjes te maken uit klei: één beeldje voor iedere gesneuvelde op Belgische bodem. Alle beeldjes samen zullen uiteindelijk de land art installatie CWRM vormen op het niemandsland van de frontzone rond Ieper.

Wil je deel uitmaken van dit uniek project? Kom dan zelf een beeldje maken in ons atelier in Schore. Groepen vanaf 15 personen kunnen hier terecht op aanvraag.

Adres - Contact:
Brugsesteenweg 45, 8433 Schore
E lotte.moeyaert@vzwkunst.be

NIEUWPOORT

WESTFRONT NIEUWPOORT

€ 5 individueel € 3,50 groep (7-25j) - (Nieuwpoortenaars: gratis van 1.11.2014 tot en met 31.12.2014) Bezoekerscentrum

Westfront Nieuwpoort toont u nu het volledige verhaal van de onderwaterzetting van de poldervlakte, waardoor de Duitse invasie voor Nieuwpoort tot staan werd gebracht. Een verhaal over de kracht van het zeewater en het slim dirigeren van de sluizen en sassen.

De uitgelezen plaats om het verhaal van de onderwaterzetting te vertellen is het Koning Albert I-monument aan de rand van het Sluizencomplex "De Ganzepoot". Onder het monument heeft Nieuwpoort een eigentijds en interactief bezoekerscentrum gebouwd. Een hoogtepunt bij het bezoek is zeker de projectie van het tot leven gewekte IJzerpanorama, een schilderij van 115 m. lang bij 15 m. hoog. Vergeet ook niet de lift te nemen naar de top van het Koning Albert I-monument zelf om er te genieten van het panorama over de kust en het hinterland.

Adres - Contact:

Kustweg 1, 8620 Nieuwpoort

T 058 22 44 44, E westfront@nieuwpoort.be

www.westfrontnieuwpoort.be

COMINGWORLDREMEMBERME

€10 voor een belevingsworkshop

Tijdens de periode 2014-2018 kunnen mensen wereldwijd workshops volgen om samen 600.000 beeldjes te maken uit klei: één beeldje voor iedere gesneuvelde op Belgische bodem. Alle beeldjes samen zullen uiteindelijk de land art installatie CWRM vormen op het niemandsland van de frontzone rond Ieper.

Wil je deel uitmaken van dit uniek project? Kom dan zelf een beeldje maken in ons atelier in Nieuwpoort. Groepen vanaf 15 personen kunnen hier terecht op aanvraag.

Adres - Contact:

Bommenvrij

Schoolstraat 48, 8620 Nieuwpoort

E lotte.moeyaert@vzwkunst.be

OOSTENDE

RAVERSYDE ATLANTIKWALL - BATTERIJ AACHEN

€ 3,25 per leerling

Museum

In Raversyde vind je de enige bewaarde Duitse kustbatterij uit de Eerste Wereldoorlog. Hier stonden kanonnen, met bijhorende observatiebunkers en verblijven voor manschappen. Uit vrees voor een geallieerde landing op het strand en ter bescherming van de havens van Zeebrugge en Oostende (van waaruit Duitse duikboten opereerden) bouwden de Duitsers batterijen langs de Belgische kust. Enkel de resten van Batterij Aachen zijn bewaard gebleven.

Tijdens de Tweede Wereldoorlog werden op dezelfde plaats nieuwe verdedigingswerken gebouwd, die deel uitmaakten van de verdedigingslinie 'Atlantikwall'. In het gelijknamige museum maak je kennis met enkele van de meest indrukwekkende verdedigingswerken uit beide oorlogen. Dit kan dankzij de Belgische Prins Karel, die er woonde tot aan zijn dood en zich altijd tegen de afbraak heeft verzet.

Educatieve pakketten Batterij Aachen en WO I aan de kust, 2de en 3de graad Basisonderwijs ism Horizon Educatief uitsluitend in het Nederlands. Daarnaast is er een app voor klasgroepen en gezinnen met kinderen. Met de app kan je op een interactieve manier kennis maken met dezelfde thema's. De musea zijn open van 10u30 tot 17u00 (18u00 in weekend) Laatste toegang 1u voor sluitingstijd / Batterij Aachen: 1u15 voor sluitingstijd. Batterij Aachen is niet toegankelijk: 6.10 - 22.10.2014.

Groepen, scholen: op afspraak

Adres - Contact:

Provinciedomein Raversyde

Nieuwpoortsesteenweg 636, 8400 Oostende

T 059 70 22 85, E info@raversyde.be

www.raversyde.be

POPERINGE

'POP-ROUTE' (34 KM)

€3 voor fietskaart *Fietstocht*

Het is een thematocht over het dagelijkse leven achter het front. Poperinge (of POP zoals de uitheemse troepen zegden) en de omliggende dorpen werden vier jaar lang overspoeld door troepen van het Britse Imperium en Frankrijk. In POP, dicht bij de burgerbevolking kwamen soldaten telkens voor enkele dagen rusten. Ze zochten ontspanning of trairden voor nieuwe acties. Er werd ook rechtgesproken over wie zich had misdragen. De tocht gaat langs vele begraafplaatsen die nog herinneren aan al dat oorlogsleed en benadert de verhalen van hoe de soldaten deze oorlog ondergingen en hoe ze weer mens onder de mensen probeerden te worden.

Adres - Contact:
Dienst Toerisme
Grote Markt 1, 8970 Poperinge
T 057 34 66 76
<https://shop.westtoer.be>

ALBERT BAERT EN POPERINGE IN WO I

'WE WANEN ONS IN PARIJS' (6.2 KM)

€4 voor boekje *Themawandeling*

Een niet bewegwijzerde themawandeling Wandeling in de reeks 'Verhalen voor Onderweg'. Het dagboek van Albert Baert wordt afgewisseld met liedjes en muziek (MP3). Een zoektocht voor kinderen hoort bij de wandeling.

Adres - Contact:
Talbot House
Gasthuisstraat 43, 8970 Poperinge
T 057 33 32 28, E info@talbothouse.be
www.talbothouse.be

EXECUTIEPLAATS EN DODENCELLEN

gratis of €50 gids per groep van max. 30 pers (stadhuissite in combinatie met een bezoek aan Lijssenthoek Military Cemetery) Monument en militaire begraafplaats

In de dodencellen / executieplaats komt het verhaal van vier geëxecuteerden aan bod. De binnenkoer van het Poperinge stadhuis en de dodencellen vormen samen een symbolische plaats. Het is de enige site waar het executieverhaal wordt verteld.

Contact:

WO 1-cel Poperinge

Gasthuisstraat 67, 8970 Poperinge (Ingang via de Guido Gezellestraat)

T 057 34 66 76, E lijssenthoek@poperinge.be

www.lijssenthoek.be

TALBOT HOUSE & CONCERT HALL

€5 euro per leerling   Museum

Eind 1915 openen de aalmoezeniers Philip 'Tubby' Clayton en Neville Talbot een soldatenclub in de Britse "stad achter het front" Poperinge. Dit alternatieve ontspanningsoord voor soldaten zou uitgroeien tot het bekendste soldatenhuis van het Britse leger. Bezoekers vonden er een thuis, ontspanning en een plaats om de oorlog even te vergeten. In de 'Every Man's club' was elke militair welkom, van gewone soldaat tot hogere officier. In de

'Concert Hall' wordt permanent een filmprojectie van een gereïsceneerde Concert Party getoond. In het museum kan je een digitale rondleiding volgen met 'Tubby's Story Tablets'. Deze digitale gidsen leiden je doorheen het huis en vertellen aan de hand van foto-, video- en audiofragmenten het uitzonderlijke verhaal van deze plek.

Elke groep van meer dan vijftien personen kan te Talbot House een geleid groepsbezoek reserveren. Bij deze formule wordt in de concertzaal van het museum een introductie gegeven over Poperinge en Talbot House tijdens de Eerste Wereldoorlog waarna de groep de "Happy Hoppers" te zien krijgt. Deze film geeft een unieke blik op hoe entertainment voor soldaten er tijdens de Grote Oorlog uitzag en wekt een sfeer op die perfect is om nadien het huis te bezoeken. Op aanvraag kan voor de hele groep ook nog een tasje echte Britse thee worden voorzien.

Elke bezoeker of groep bezoekers kan bij aankomst te Talbot House een tablet verkrijgen. Deze draagbare digitale gidsen leiden de bezoekers op een logische wijze doorheen de site en geven op de juiste plaatsen de juiste historische informatie weer.

Onze tablettours bestaan in meerdere talen en op elk moeilijkheidsniveau zijn mogelijkheden uitgewerkt. Voor scholen bieden wij een groepstour aan waarbij leerlingen in kleine groepjes worden opgesplitst en samen het huis verkennen.

Hoewel Tubby's Story Tablets© voor een groot deel onze nieuwe didactische insteek vormen, bieden wij voor onderwijsinstellingen ook nog steeds een gevarieerd aanbod van klassiek didactisch materiaal aan. Denk aan kruiswoordraadsels, fotozoektochten, schrijfoefeningen en werkbladen. Deze leermiddelen kan u terugvinden op onze website of vragen aan het onthaal van het museum. Wij raden u aan deze enkel te gebruiken indien u niet met Tubby's Story Tablets© werkt, aangezien een bezoek anders te veel tijd in beslag zou nemen en de inhoud van de werkbladen nauw samenhangt met wat door middel van de Tablets wordt uitgelegd.

Adres - Contact:

Talbot House

Gasthuisstraat 43, 8970 Poperinge

T 057 33 32 28, E info@talbothouse.be

www.talbothouse.be

LIJSSENTHOEK MILITARY CEMETERY

gratis of €35 gids per groep (max. 30 pers)

Bezoekerscentrum en begraafplaats

Op het gehucht Lijssenthoek was van 1915 tot 1920 het grootste evacuatiehospitaal van de Ieperboog ingericht. Op de begraafplaats liggen 10.784 slachtoffers begraven. Het is een multiculturele begraafplaats, met naast Britse soldaten, ook slachtoffers uit onder meer Frankrijk, Canada, China, Zuid-Afrika, Nieuw-Zeeland, Duitsland en Australië. Het bezoekerscentrum ligt naast de begraafplaats. Je komt er alles te weten over het hospitaalleven. In het bezoekerscentrum is er elke dag een verhaal van een ander slachtoffer dat op Lijssenthoek rust. Leerkrachten kunnen deze verhalen opvragen, maar kunnen bijvoorbeeld ook vertrekken van de geboortedatum van hun leerlingen, als ze dat willen. Online (www.lijssenthoek.be) zijn educatieve pakketten te downloaden voor voor de derde graad lager onderwijs en de eerste graad secundair onderwijs.

Adres:

Boescheepseweg 35A, 8970 Poperinge

Contact:

WO 1-cel Poperinge

Gasthuisstraat 67, 8970 Poperinge

T 057 34 66 76, E lijssenthoek@poperinge.be

www.lijssenthoek.be

RENINGELST

KINDEREN & OORLOG

€200 *Muzikale vertelwandeling*

Vanuit de Kinderbrouwerij is een verteltheaterwandeling uitgewerkt rond "Kinderen & Oorlog". Reningelst bevond zich tijdens de Eerste Wereldoorlog vlak achter het front van Ieper. Het leven van de kinderen veranderde compleet. De scholen gingen dicht, meesters vertrokken naar 't front en de nonnen vluchtten naar Frankrijk. Veel kinderen werden naar de schoolkolonies in Frankrijk gestuurd, zij die achterbleven leefden tussen de duizenden Britse soldaten die het dorp overspoelden. In deze muzikale vertelwandeling, vertellen en bezingen Wim en Trui Chielens het verhaal van een dorp in de Eerste Wereldoorlog, gezien door de ogen van kinderen. Het programma duurt 1.15 uur. Ervoor of erna kan je picknicken in de familie kroeg van de Kinderbrouwerij. Het kan voor kinderen van het basisonderwijs en jongeren van het secundair onderwijs.

Adres - Contact:

Kinderbrouwerij

Reningelstplein, 8970 Reningelst

T 0496 27 96 58, E kinderbrouwerij@mail.com

kinderbrouwerij.com

GETEKEND DOOR DE OORLOG

Tentoonstelling met nieuw werk van Belgische illustratoren, gebaseerd op verhalen uit Reningelst en omgeving. Van 6 april 2015 tot eind september 2015.

Onder curatorschap van Gerda Dendooven hebben zes illustratoren, waaronder Gerda zelf, Randall Casaer, Kitty Crowther, Trui Chielens, Ward Zwart en Liesbeth De Stercke een reeks van elk 10 illustraties gemaakt bij verhalen uit de eerste wereldoorlog in Reningelst.

Er is mogelijkheid tot een geleid bezoek aan de tentoonstelling of het bijwonen van kamishibaivertelvoorstelling aan de hand van de illustraties in de tentoonstelling.

Voor kleinere groepen en gezinnen is er een speurtochtje doorheen de tentoonstelling uitgewerkt.

Adres - Contact:

Kinderbrouwerij

Reningelstplein, 8970 Reningelst

T 0496 27 96 58, E kinderbrouwerij@mail.com

kinderbrouwerij.com

ROESELARE / RUMBEKE

KONING ALBERT I EN DE GROTE OORLOG

€ 3 *Tentoonstelling in kasteel*

In het kader van de herdenkingen van WO I wordt in het Kasteel van Rumbeke een interactieve tentoonstelling georganiseerd rond Albert I en de Grote Oorlog. Niet alleen zijn het kasteel en het domein Sterrebos op zich al een bezoekje waard, maar als je op een interactieve manier meer te weten wilt komen over Koning Albert I, wie hij was en waar hij voor stond, als zoon, broer, echtgenoot, vader, koning en opperbevelhebber van het leger, dan is dit een uitgelezen plek om te bezoeken. Daarnaast komt ook de belangrijke rol die het Belgisch leger speelde in het verloop van '14-'18 uitgebreid aan bod, op de zolders van het kasteel. Geen ellenlange teksten, wel nog nooit vertoonde foto's, allerlei audio- en videofragmenten en animaties.

Adres:

Kasteel van Rumbeke
Moorseelsesteenweg 2, 8800 Rumbeke
www.albert14-18.be

Contact:

Dienst voor Toerisme
Ooststraat 35, 8800 Roeselare
T 051 26 96 00, Edroels@roeselare.be
www.roeselare.be

KONING ALBERT I

EN
DE **GROTE OORLOG**

STRIJDEN VOOR VREDE

WWW.ALBERT14-18.BE

KASTEEL VAN
RUMBEKE

VANAF
30.08
2014

VEURNE

'VRIJ VADERLAND, LEVEN ACHTER HET FRONT'

€2 per persoon, gids niet inbegrepen Belevingscentrum

Thema's als verzorging (Koningin Elisabeth, Marie Curie), onderwijs (Koningin Elisabeth, Miss Fyfe), vertier, de vreemde soldaat, vluchtelingen, rechtspraak (Rachel Ryckewaert) en het hoofdkwartier van Koning Albert I komen aan bod.

Het belevingscentrum is vrij te bezoeken en vanaf oktober 2014 wordt er een educatief pakket aangeboden voor lager en secundair onderwijs. Het belevingscentrum kan je ook bezoeken met gids. Het bezoek bestaat dan uit een rondleiding in het belevingscentrum van 45 minuten en een WOI-stadswandeling van 45 minuten.

Adres - Contact:

Dienst Toerisme Veurne

Grote Markt, 8630 Veurne

T 058 33 55 31, E pascal.jacquemyn@veurne.be, E michael.lemenu@veurne.be

(voor reservatie: E francoise.vanfleiteren@veurne.be)

www.vrijvaderland.be

HET DECOR VAN EEN PASSIONELE MOORD

€100 per groep (max. 25 pers) Geleide wandeling

Een geleide wandeling in het teken van het liefdesverhaal tussen Rachel Ryckewaert en Emiel Verfaille.

Adres - Contact:

Dienst Toerisme Veurne

Grote Markt 29, 8630 Veurne

T 058 33 55 31 (voor reservatie: E francoise.vanfleiteren@veurne.be)

www.veurne.be

IN VLAAMSE VELDEN

€150 per groep (max. 25 pers)   Fietstocht

Een geleide fietstocht langs setlocaties van de serie in Vlaamse Velden met echte oorlogsverhalen. (Kan eventueel ook enkel met oorlogsverhalen.)

Adres - Contact:

Dienst Toerisme Veurne

Grote Markt 29, 8630 Veurne

T 058 33 55 31 (voor reservatie: E francoise.vanfleteeren@veurne.be)

www.veurne.be

IN VLAAMSE VELDEN-TOUR: VAN FICTIE NAAR OORLOG

€7 per persoon (bus niet inbegrepen)   Bustocht

Een geleide bustocht langs setlocaties van de serie In Vlaamse Velden gecombineerd met echte oorlogsverhalen.

Adres - Contact:

Dienst Toerisme Veurne

Grote Markt 29, 8630 Veurne

T 058 33 55 31 (voor reservatie: E francoise.vanfleteeren@veurne.be)

www.veurne.be

IN DE VOETSPOREN VAN MARIE CURIE

€31 per persoon (middagmaal inbegrepen, bus niet inbegrepen)   Bustocht

Bustocht in de ruimere regio (Veurne, Alveringem, Poperinge met Marie als centrale figuur)

Adres - Contact:

Dienst Toerisme Veurne

Grote Markt 29, 8630 Veurne

T 058 33 55 31 (voor reservatie: E francoise.vanfleteeren@veurne.be)

www.veurne.be

MARIE CURIE

€75 per groep (max. 30 pers)

Stadswandeling

Stadswandeling door Veurne met Marie Curie als centrale figuur.

Adres - Contact:

Dienst Toerisme Veurne

Grote Markt 29, 8630 Veurne

T 058 33 55 31 (voor reservatie: E francoise.vanfleteren@veurne.be)

www.veurne.be

OSSUAIRE FRANÇAIS

Gratis Militaire begraafplaats

Op deze militaire begraafplaats is een massagraf met 78 Franse soldaten.

Nog eens 186 Fransen werden er individueel begraven waarvan 8 islamieten.

Adres:

Oude Vestingstraat, 8630 Veurne

Contact:

Dienst Toerisme Veurne

Grote Markt 29, 8630 Veurne

T 058 33 55 31

www.veurne.be

STEENKERKE

Gratis Belgische Begraafplaats

Achter de kerk zijn 515 Belgische soldaten begraven waarvan 55 onbekenden.

Joe English werd er eerst begraven, om later te worden bijgezet in de crypte van de IJzertoren.

Adres:

Achter de Laurentiuskerk, 8630 Veurne

Contact:

Dienst Toerisme Veurne

Grote Markt 29, 8630 Veurne

T 058 33 55 31

www.veurne.be

VLETEREN

BELGISCHE MILITAIRE BEGRAAFPLAATS

Gratis Militaire begraafplaats

In het dorp Westvleteren rusten 1.208 soldaten.

Adres:

Sint-Maartensstraat, 8640 Westvleteren

DOZINGHEM MILITARY CEMETERY

Gratis Militaire begraafplaats

Op de begraafplaats rusten 3.312 doden uit WO I. De begraafplaats is ontworpen door Sir Reginald Blomfield. De naam Dozinghem is afkomstig van het evacuatiehospitaal uit WO I. Het is afgeleid van het Engelse woord 'to dose' of het in kleine hoeveelheden toedienen van medicijn of verdovingsmiddel.

Adres:

Leeuwerikstraat 6, 8640 Westvleteren

WERVIK

WO I-K(I)DSPAD 'OP STAP MET FRITZ DOOR WERVIK'

€5 rugzakje met boekje en spelletjes of €50 voor wandeling met gids
(Wervikse scholen gratis) (Begeleide) wandeling

Tijdens de Eerste Wereldoorlog werd Wervik vier jaar lang overspoeld door duizenden Duitse soldaten. Wil je op een speelse manier meer leren over den Grooten Oorlog in Wervik? Maak dan zeker deze belevingstocht! Zowel in gezins- als in klasverband mogelijk!

Met enkele boeiende doe- en zoekopdrachten onderweg help je samen met de Westhoek KD's Jaek en Nink en geest Fritz het mysterie van luitenant Kühne op te lossen... Een spannende tocht tussen legerkampen, soldatenbarakken, verbandposten, tunnels en... begraafplaatsen. En misschien kom je de Duitse Keizer tegen of verzeil je in de woelige strijd van de oorlog zelf?

Doelgroep: Voor kinderen van 8 tot 12 jaar, al dan niet vergezeld van hun (groot)ouders. Jongere kindjes kunnen evenwel hun oudere broer of zus vergezellen en de verhalen meebelevén.

HET Vernieuwde Tabaksmuseum van Wervik

€50 (per klas, max 25 lln), gratis (voor Wervikse scholen) Museum

Het Tabaksmuseum onderging een volledige metamorfose en staat de komende 5 jaar voor een groot stuk in het teken van de tabak en roken tijdens WO I.

Het roken gaf de soldaten rust in deze onrustige en gevaarlijke tijden want voor iemand die niet weet of hij morgen nog leeft is de sigaret of een pijp een finale troost. Tabak was belangrijk voor de mannen aan het front. Dat blijkt uit de vele bewaarde brieven van soldaten aan het thuisfront waarin veelvuldig om sigaretten gevraagd werd. Vele jongens overleefden vier jaar loopgravenoorlog, maar kwamen als zware 'paffers' terug bij moeder de vrouw want wie aan het front niet rookte, hoorde er gewoon niet bij.

In het museum ontdek je dan ook een uitgebreide selectie van voorwerpen en militaria die een indringende blik werpen op deze niet te onderschatten rol van tabak tijdens de oorlogsjaren.

In de bijgebouwen van de gerestaureerde Briekenmolen vind je dan weer de vertrouwde permanente collectie, waar je de geschiedenis van de tabak kan volgen: van de ontdekking van het geurige 'cruyd' bij de indianen door Christoffel Columbus, over tabaksgebruik in de begindagen tot vandaag. Diverse fenomenen als smokkelverhalen, prikkelende tabaksreclame als de folklore van de stilaan uitdovende tabaksteelt in de Wervikse regio komen aan bod. En je ontdekt de meest bizarre attributen om tabak op uiteenlopende (vaak vergeten) manieren te consumeren...

Een educatief pakket, voor jongeren van 8 tot 12 jaar, is in aanmaak en zal ter beschikking zijn vanaf begin 2015. Dit pakket zal zowel bruikbaar zijn voor gezinnen met kinderen als in klasverband.

Adres - Contact:

Nationaal Tabaksmuseum

Koestraat 63, 8940 Wervik

T 056 95 24 25, E tabaksmuseum@wervik.be

www.nationaaltabakmuseum.be

ZONNEBEKE

TYNE COT CEMETERY

Gratis Militaire Begraafplaats en bezoekerscentrum

De naam Passendale is gegrift in het collectieve geheugen van Groot-Brittannië en het Gemenebest. Tijdens de Derde Slag van Ieper of de Slag om Passendale (1917) was de menselijke prijs enorm en een stille getuige daarvan is de grootst militaire begraafplaats op het vasteland. Oorspronkelijk was 'Tyne Cot' een versterkte positie van de Duitse Flandern I-stelling, waar Australische troepen in oktober 1917 een eerste hulp post inrichtten. Zo'n 12.000 soldaten van het Gemenebest en enkele Duitse gesneuvelden liggen hier begraven. Op de muur achteraan de begraafplaats staan de namen gegrift van 35.000 vermiste soldaten. Zij sneuvelden na 15 augustus 1917. De overige bijna 55.000 namen van vermisten gesneuveld tussen augustus 1914 en 15 augustus 1917, vind je op de Menenpoort in Ieper. De uniforme grafstenen gehouwen uit Portlandsteen, het grote stenen kruis met bronzen zwaard (Cross of Sacrifice) en het grote stenen altaar (Stone of Remembrance) zijn erg indrukwekkend. Het moderne bezoekerscentrum geeft een uitzicht op het slagveld en geeft meer inzicht en informatie over de Slag. De begraafplaats is door een 3 km-lang wandel- en fietstraject verbonden met het 'Memorial Museum Passchendaele 1917'. Dit traject wordt ook de 'The Road to Passchendaele' genoemd.

Adres:

Tynecotstraat, 8980 Passendale

Contact:

Dienst Toerisme Zonnebeke

Kasteelpark, 8980 Zonnebeke

T 057 77 04 41, E toerisme@zonnebeke.be

Dienst Toerisme

MEMORIAL MUSEUM PASSCHENDAELE 1917**€3**   *Museum*

In 1917 sneuvelen in Passendale in honderd dagen meer dan 400.000 militairen, waarbij de frontlijn slechts enkele kilometers verder terug vastloopt. Het museum wil die tragedie in herinnering houden. Het Memorial Museum Passchendaele 1917 bestaat uit vijf delen: een historisch-militair overzicht van de Eerste Wereldoorlog, de Dugout Experience (met een reconstructie van een verbandpost, werkplaatsen, keuken, sanitair en slaapplekken), een deel over de internationale dimensie van de oorlog, de Trench Experience (reconstructie netwerk Britse en Duitse loopgraven) en een herinneringsgalerij. Het museum is ondergebracht in het historische kasteeldomein van Zonnebeke, waarin ook het gloednieuwe Passchendaele Memorial Park met voor elke meesrijdende natie een Poppy Garden ligt. Het educatieve pakket bestaat uit drie onderdelen: een educatieve handleiding

t front trokken waren jullie levende helden
op de houwel waar alleen papavers bloeien...

Jan Theunick

met werkblaadjes voor de leerlingen, een ontleenbare educatieve koffer met tastbare voorwerpen (vooral op het lager onderwijs gericht), en de 'Platoon Experience', wat een educatief pakket voor het secundair onderwijs is. Bij deze 'Platoon Experience' gaan leerlingen zelf als soldaat van 1917 op stap en beleven één dag uit de Slag van Passendale: 4 oktober 1917.

Adres:
Kasteelpark, 8980 Zonnebeke

Contact:
Memorial Museum Passchendaele 1917,
Berten Pilstraat 5A, 8980 Zonnebeke
T 051 77 04 41, E toerisme@zonnebeke.be
www.zonnebeke.be en www.passchendaele.be

MYSTERIE IN HET POLYGOONBOS

Gratis *Speurtocht*

Boswachter Eric zag vanmorgen tijdens zijn dagelijkse ronde een vos met een helrode snuit. Het leek wel bloed! De boswachter besluit op pad te gaan om uit te zoeken wie gekwetst is. Help jij hem hierbij? Een speurtocht voor kinderen en hun (groot)ouders naar het verleden, heden en toekomst in het bos.

Adres - Contact:

Agentschap voor Natuur en Bos

Vaartstraat 7, 8902 Zillebeke

T 0473 81 40 12, E ann.vansteenhuyse@rlwh.be

www.rlwh.be - facebook: 'speuren in het bos'

BUTTES NEW BRITISH CEMETERY

Gratis *Militaire Begraafplaats*

Deze Britse begraafplaats is gelegen in het Polygoonbos. De naam 'Buttes' verwijst naar de schietheuvel van het vooroorlogse Belgische militaire oefenterrein. Bovenop de heuvel is er een monument voor de 5de Australische Divisie en achteraan de begraafplaats is er nog het New Zealand Memorial van 383 vermiste Nieuw-Zeelandse soldaten.

Adres:

Lange Dreve, 8980 Zonnebeke

Contact:

Dienst Toerisme Zonnebeke

Kasteelpark, 8980 Zonnebeke

T 057 77 04 41, E toerisme@zonnebeke.be

Dienst Toerisme

ALTERNATIEF VERVOER

CULTUURSCHAKELS:

DynamoOPWEG brengt jouw klas gratis met De Lijn naar cultuurschakels in de buurt. Je maakt gebruik van de bestaande dienstregeling van De Lijn. Cultuurschakels zijn musea, culturele centra, bibliotheken, bioscopen en academies in Vlaanderen en sinds kort zijn de militaire begraafplaatsen ook een cultuurschakel.

Twijfel je of jouw bestemming een cultuurschakel is? Dan kun je op volgend webadres: dynamo3.be/index.php?a=item/view/3985 een kijkje nemen.

FIETSVERHUUR:

Ga je met het openbaar vervoer op stap, dan kan je vanuit verschillende gemeentes een fiets huren: <http://www.westtoer.be/nl/actief-beleven/fietsen/fietsverhuur-en-herstel>

INTERESSANTE WO I – WEBSITES

WWW.WEGWIJZERWOI.BE

WWW.KLASCEMENT.BE/HERINNERINGSEDUCATIE

WWW.INGEBEELD.BE

WWW.CANONCC.BE/TENOORLOG

WWW.CANONCULTUURCEL.BE/PUBLICATIES >

DOWNLOAD DE INSPIRATIEBROCHURE

“100 JAAR GROOTE OORLOG. HERDENKEN IN DE KLAS”

COLOFON

Samenstelling en redactie: Heidi Timmerman,
provincie West-Vlaanderen, Dienst Cultuur

Met dank aan: Westtoer

Vormgeving: Aynsley Bral, provincie West-Vlaanderen

Druk: Grafische Dienst, provincie West-Vlaanderen

Foto's: Diensten Toerisme, Erfgoedcellen, VJH vzw, provincie
West-Vlaanderen

Wettelijk depotnummer: ?

